

Förbundet KOMMUNIST om Förbundet KOMMUNIST

Innehåll

Inledning.....	1
KOMMUNISTs utveckling.....	5
Kommentar: Var står vi idag?	7
Kommentar: 1965,1967,1970... Vi har tio år att sammanfatta.....	11
Förbundet KOMMUNIST 1970-1975: Från teoretisk cirkel till ingripande praktik	16
Ledare – FK nedlagt.....	44

Inledning

Förbundet KOMMUNIST (FK) *bildades* hösten 1970 som en utbrytning ur resterna av Vänsterns Ungdomsförbund (VUF), som i juni samma år brutit med Vänsterpartiet (dåvarande VpK) och bytt namn till Marxist-Leninistiska Kampförbundet (MLK).¹ Drygt 11 år senare (i januari 1982) lades FK ner. FK var först av de lite större vänstergrupperna som försvann.

Den andra VUF-spillran, MLK, upplöstes 1983 och slogs samman med Röd Ungdom, det maoistiska KFml/SKP:s ungdomsförbund. SKP skulle sin tur, efter långvarig kräftgång, 1986 byta namn till Solidaritetspartiet som i sin tur upplöstes 1990.

Varför gick FK under så tidigt? I denna artikelsamling, som samtliga är hämtade från FK:s teoretiska tidskrift *Kommunist*, får vi FK självt redogöra för sin historia. Men det kan vara på sin plats att inledningsvis ge lite mer allmänna synpunkter på detta utifrån ett icke-FK-perspektiv.

Det första som man bör känna till är att FK under hela sin existens utmärks av ideologisk och politisk instabilitet, vilket även framgår av de följande texterna. FK gjorde närmast en princip av att ifrågasätta det mesta och ständigt söka inspiration från nya källor. FK kunde en tid driva en viss politik med stor frenesi och stenhårt kritisera de som inte tyckte och gjorde likadant, för att sedan kasta om linje och driva denna med samma frenesi. Exempelvis förde FK tidigt en facklig politik som i många stycken liknade KFmlr:s rent antifackliga dito ("Ställ facket åt sidan"). I stället för att inrikta sig på arbete inom fackföreningarna importerade FK (från Italien) idén att bygga revolutionära sk arbetarkommittéer (vid sidan av facket), vilket var dömt att misslyckas, eftersom klasskampens nivå i Sverige hade mycket litet gemensamt med den närmast förrevolutionära situation som rådde i Italien. Efter några år insåg FK detta, gjorde en helomvändning och inriktade sig på oppositionsarbete inom facket, men då hade man också redan hamnat en hel del i bakvatten.

Anti-stalinistisk maoism

Ideologiskt inspirerades FK främst av *maoismen* (och i synnerhet Kulturrevolutionen), men förkastade *stalinismen* (vilket i sig är problematiskt eftersom Mao inte gjorde det). Sin "anti-stalinistiska maoism" utvecklade FK i en bok och flera skrifter och artiklar.²

FK förkastade samtidigt *trotskyismen*, som var den revolutionära strömning som historiskt, alltsedan 1920-talet, bekämpat stalinismen.³

Redan detta var ett symptom på ideologisk instabilitet, eftersom det innebar att FK försökte upprätthålla en position som var pro-maoistisk men samtidigt stred mot ståndpunkter som det maoistiska Kina uttryckligen stod för. Och när den kinesiska politiken vreds åt höger både inrikespolitiskt (med bl a utrensningen av Lin Biao och "de fyras gäng") och utrikespolitiskt, då blev det allt svårare för FK att upprätthålla sin pro-maoistiska ståndpunkt. Den ideologiska grundvalen krackelerade.

"FK – en politisk kameleont"

Detta var rubriken till en artikel i tidskriften *Fjärde Internationalen* nr 1-1973⁴. Den fångar

¹ Se FK:s officiella [Brytningsplattform ur MLK](#) daterad 11 augusti 1970 och [Kommunist nr 1](#) som vidareutvecklar MLK-kritiken.

² Se [KKP och stalinismen några synpunkter](#) (artikel ur tidskriften *Kommunist*) och [Anti-stalinistisk maoism – vad är det?](#) (som bl a innehåller ett utdrag ur FK-boken *Kina – klasskampen går vidare*).

³ Se [Förbundet KOMMUNIST och trotskismen - några reflektioner](#)

⁴ In går i artikelsamlingen [Om FK](#),

(redan 1973) det som kännetecknar FK under hela dess existens, en organisation som ständigt befinner sig i förändring, byter fot, växlar in på nya spår – i artikeln bl a exemplifierat med arbetsplatspolitiken.

Det faktum att FK saknade en fast ideologisk utgångspunkt bidrog till att organisationen hela tiden sökte efter sin egen identitet och kraftigt påverkades av politiska och andra förändringar i Sverige och internationellt. FK saknade en ideologisk kompass.

Anti-trotskism

Under hela sin existens kännetecknades FK av en märklig anti-trotskism. Man klämde fram de mest krystade argument för att motivera sin fientlighet mot trotskismen. Samtidigt som FK hämtade en hel del av sin kritik av stalinismen från trotskistiska skrifter, utnyttjade man också en hel del stalinistiska argument i sin trotskism-kritik.

Exempel på det senare är det märkliga påståendet att trotskismen – i motsats till andra vänstergrupper – stod utanför arbetarrörelsen, trots att trotskismen under större delen av sin existens hade varit en genuint proletär rörelse på många ställen i världen (t ex i Bolivia, Ceylon, Kina, USA)⁵.

I detta sammanhang bör nämnas att när FK väl övergivit sin sekteristiska arbetarkommitté-politik (se ovan), så samarbetade man på flera arbetsplatser just med trotskister – det gäller bl a den Fackliga Oppositionen på Volvo i Göteborg (där också undertecknad arbetade under ett antal år). Men typiskt nog så nämns inte detta i de FK-texter som ingår i denna artikelsamling och som syftar till att självkritiskt summera FK:s verksamhet och politiska inriktning.

En viktig hörnsten i FK:s ideologi var Kina och maoismen. Därför utvecklade FK – helt naturligt – en häftig kritik mot trotskisterna för att dessa kritiserade Kina och för att inte förstå sig på den kinesiska revolutionen, liksom ”övergångsproblematiken” i största allmänhet (dvs FK menade att trotskisterna inte heller förstod sig på Sovjet). Utvecklingen i Kina undergrävde FK:s ideologiska grundvalar och blev med tiden en allt tyngre kvarnsten kring FK:s hals, vilket man dock aldrig erkände.

Dessa och andra aspekter på FK:s antitrotskism finns utförligt behandlade i många artiklar och skrifter – se i synnerhet artikelsamlingen [Om Förbundet Kommunist](#) (ur tidskriften *Fjärde internationalen*).

De flesta av texterna som nämns i de *Lästips* som avslutar denna inledning innehåller exempel på FK:s försök att ideologiskt bekämpa trotskismen. För det mesta missade dessa målet och blev ofta till bumeranger, även om det inte ska förnekas att det ibland även fanns substans i FK:s polemik, dvs att det handlade om meningsskiljaktigheter som var värda att diskutera och inte bara en kamp för/mot fantasifoster.

FK:s internationella kontakter

Det faktum att FK var ideologiskt så oklart tog sig också uttryck i de internationella kontakter som FK försökte bygga upp. Det viktigaste för FK var att de internationella kontakterna hade visst inflytande, samtidigt som de var anti-stalinistiska (i FK:s mening) och anti-trotskistiska (i den meningen att de var emot Fjärde internationalen, dvs den internationella organisation som den svenska trotskistiska organisationen RMF/KAF/SP var ansluten till).

Här ska nämnas fyra exempel på detta:

- 1) *Avanguardia Operaia* (AO) i Italien. Detta var en viktig organisation i den italienska

⁵ Det gäller faktiskt även den i Sverige 1949 bildade lilla trotskistiska gruppen Revolutionära socialistiska partiet.

vänstern i början av 1970-talet. Ideologiskt var AO anti-stalinistiskt men *promaoistiskt*, dvs liknade FK, som hämtade mycket inspiration från AO.⁶ Sin sista kongress höll AO 1977. Året därpå upplöstes organisationen och försvann således som inspirationskälla för FK. AO-majoriteten gick med i *Democrazia Proletaria* (Proletär demokrati), minoriteten i *PdUP*, som 1984 upplöstes och gick med italienska kommunistpartiet. Proletär demokrati existerade ända till 1991, då den upplöstes och gick med i *Partito della Rifondazione Comunista*, som främst var en vänsterutbrytning ur kommunistpartiet.

- 2) *Movimiento de Izquierda Revolucionaria* (MIR) i Chile. I denna organisation deltog till en början såväl maoister som trotskister, fast den dominerande strömningen var guevarister, dvs var inspirerade av den kubanska revolutionen och Che Guevaras gerillainriktning. Både maoisterna och trotskisterna lämnade eller uteslöts kort efter MIR:s första kongress i slutet av 1965. MIR var alltså guevaristiskt när FK i början av 1970-talet knöt kontakt. MIR drabbades hårt av repression efter Pinochets militärkupp i september 1973.
- 3) *International Socialists* (IS) i Storbritannien (nuvarande SWP). Denna grupp, vars mest kända representant var Tony Cliff, bör karakteriseras som *troskistisk* även om den inte tillhörde Fjärde internationalen.
- 4) *Folkfronten för Palestinas befrielse* (PFLP), som mest gjorde sig känd för ett antal spektakulära flygkapningar under 1970-talet. PFLP kallade sig själv för marxist-leninistisk, men kan knappast hänföras till någon av de ovannämnda riktningarna.

Se även [Tidskriften *Kommunist om Portugal*](#) (där FK stödde ”Socialistiska Vänsterrörelsen”, MES, och PRP-BR).

Skillnaderna mellan dessa organisationer, såväl ideologiskt som vad gäller den politiska inriktningen, var avsevärda, vilket inte bekymrade FK särskilt mycket. Ingen av de nämnda organisationerna, förutom IS/SWP (lägg märke till att det var en ”troskistisk” organisation), skulle förbli särskilt framgångsrika – AO, MES, PRP-BR finns inte längre, medan MIR och PFLP överlevt, men är idag mycket svagare och har en helt annan politisk inriktning än då det begav sig.

Ett slags bokslut

FK:s saga blev kort. Efter ett visst uppsving de första åren efter organisationen bildats, började kräftgången. FK var den organisation som drabbades först och hårdast då vänsteruppsvinget försvann.

Samtidigt måste det erkännas att FK trots allt var en av de mest intressanta och idérika vänsterorganisationerna i Sverige. De sökte inspiration på många håll och bidrog därför till att sprida kunskap om viktiga vänsterorganisationer och politiska idéer som annars knappast hade uppmärksammats i vårt land, som länge befunnit sig utanför det övriga Europa i politiskt avseende. Det som är tråkigt är att man under detta sökande efter en revolutionär identitet inte kunde finna en fast hållpunkt att gå vidare utifrån – man fortsatte att kasta sig hit och dit och tappade till slut sugen helt och gav upp.

En kusin till mig, bosatt i Skåne, som tidigare hade varit medlem i KFmlr, men hade stötts bort av r-arnas grova stalinism och sekterism hade sökt sig till FK under 1981 och deltog i en studiecirkel anordnad av FK. Han tyckte att studiecirkeln var intressant och givande och hade tänkt begära medlemskap i FK. Men så plötsligt någon gång i början 1982, utan någon

⁶ Se den av FK översatta och publicerade AO-boken [Lenins partiuppfattning: Från grupper till parti, 1895-1912](#) (där undertecknad skrivit en kortfattad *Efterskrift* som kommenterar FK:s tillägg till boken). Se även skriften [Revolutionär organisering i Italien: Arbetarkommittéernas uppkomst, utveckling och perspektiv](#) och artikelsamlingen [Förbundet Kommunist om Italien 1974-77](#)

tidigare förvarning, så meddelade cirkelledaren att FK hade upplösts och cirkeln lades ned. Detta är en episod som på sitt sätt illustrerar hur FK fungerade.

Vad hände med FK:s medlemmar och sympatisörer? De spreds åt olika håll: En grupp fortsatte att ge ut tidskriften *Kommunist* i ytterligare några år (1985), en del medlemmar gick med i VpK eller socialdemokraterna, några gick med i r-arna och trotskistiska organisationer, medan andra lämnade politiken.

Det är tråkigt att så många engagerade revolutionärer på detta sätt spreds för vinden.

Om artiklarna nedan

De följande artiklarna är alla från FK-tidskriften *Kommunist*, den första är från 1973 och den sista, som tillkännager att FK upplösts, är från 1982. Den viktigaste (och längsta) av artiklarna är från 1975 ("Förbundet KOMMUNIST 1970-1975"), men även de övriga ger pusselbitar som kompletterar bilden av FK.

Artikelsamlingen visar att FK med tiden ser alltmer självkritiskt på sin tidigare verksamhet. Att vara självkritisk är inget negativt i sig, men när kasten blir för stora, då får det negativa konsekvenser – vissa medlemmar hänger inte med i svängarna, bland övriga sprider sig osäkerhet ("kommer även den nya politiken snart slängas överbord") ... Och när man, som FK, varit väldigt arrogant mot den övriga vänstern, och det visar sig att också den egna politiken haft stora brister eller kanske varit helt felaktig, ja, då blir det inte roligt att stå till svars för den egna organisationens politik inför vänsterkritiker som tillhör eller sympatiserar med andra organisationer. Demoralisering ligger nära till hands – man förlorar till slut tron på den egna organisationen, som börjar krympa ihop. Till slut blir den en liten sekt eller försvinner helt, vilket blev FK:s öde.

Lästips

För en FK-historik fram till slutet av 1977, se kapitlet *FK: "För en ny arbetarrörelse"* i antologin [Utanför systemet, vänstern i Sverige 1968-78](#)

[Förbundet KOMMUNIST och trotskismen - några reflektioner](#), av M Fahlgren. En tillbakablick på FK (skriven 2008).

De följande texterna är antingen från FK eller från RMF, dvs de dåvarande svenska trotskisterna:

[Om Förbundet Kommunist](#), artiklar ur tidskriften *Fjärde internationalen*.

[Förbundet Kommunist om trotskism och enhetstaktik](#) (kommenteras i artikelsamlingen ovan)

FK-boken [Kina – klasskampen går vidare](#) (från 1974) som ger FK:s syn på den kinesiska revolutionen (en recension av boken finns i artikelsamlingen om FK ovan)

[Vad händer i Kina](#) – en uppföljning (från 1976) av FK-boken ovan.

[Kina, vänstern, Vietnam & utrikespolitiken](#) (artiklar ur *Fjärde Internationalen*)

[Debatt om supermaktsteorin, Sovjet och imperialism](#) (från 1974-75)

[Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta](#) – en debatt om FK:s syn på "övergångssamhällena" (dvs Sovjet och Kina) m m (från 1975).

KOMMUNISTs utveckling

Ur tidskriften *Kommunist* 14 (1973)

Förbundet KOMMUNISTs omvandling

Första kongressen, som Förbundet KOMMUNIST höll i Stockholm 5-8 oktober, var en milstolpe. Kongressen antog grundsatser, strategiska huvudlinjer, taktiska riktlinjer för arbetsplatsarbetet samt stadgar.⁷ Dokumenten kommer ut ungefär samtidigt som detta nummer av *Kommunist*.

Med kongressen är grundvalarna lagda för förbundets kommande utveckling och omvandling. Det är omvandlingen från den studentorganisation vi från början var till en proletär klasskampsorganisation. Det är lång väg fortfarande, innan vi är rotade på industrierna, i gruvorna, i de proletära bostadsområdena, osv. Det är också en inre förändring av organisationen, bl a en fastare organisatorisk uppbyggnad. Det är vidare att starkare inlemma *RöA/Arbetarkamp*, förlagsverksamheten, *Kommunist*, osv i hela denna utveckling. (Se mer om förbundets omvandling i inledningen till grundsatserna i kongressdokumenten.)

Sålunda går Förbundet KOMMUNIST in i en ny utvecklingsfas. Vad innebär denna för tidskriften *Kommunist*?

- *Kommunist* inlämnas klarare i förbundets politiska arbete.

En mer politisk tidskrift, en integrerad del av förbundets verksamhet. Detta är naturligtvis ingenting som redaktionen gör ensam, utan denna förändring är beroende av förbundets utveckling.

- *Kommunist* förlorar sin halvt programmatiska karaktär.

Genom kongressen finns förbundets politiska grundvalar för den kommande kongressperioden fastställda. Förut har tidskriften fått bära en del av funktionen att vara förbundets programmatiska ansikte utåt, eftersom vi i övrigt bara haft halvt interna resolutioner om arbetsplatspolitiken, militärarbetet, m m. Denna förändring betyder att *Kommunist* övertar en del av Internbulletinens funktion: debatt. Numera gäller det för förbundets kamrater inte så mycket att skriva till Internbulletinen som till *Kommunist*.

- *Kommunist*:s redaktion satsar på uppbygge, stabilitet, regelbundenhet.

Även denna förändring är beroende av förbundets utveckling, redaktionens förstärkning, förlagsverksamhetens kommande centralisering till Göteborg, osv.

Omvandlingen av tidskriften *Kommunist*

Kommunist:s utveckling till en politisk tidskrift som en integrerad del av förbundets verksamhet betyder att dess innehåll skall bäras upp av fyra hörnpelare:

- Analys och debatt
- Polemik
- Redovisning av ställningstagande från Förbundet KOMMUNIST
- Material för kaderskolning

Analys och debatt

Analysen och debatten har till uppgift att svetsa fram en politik. Vi skall ge ett par exempel.

Förbundet KOMMUNIST kommer under denna kongressperiod att satsa på att genomföra en

⁷ Se [Förbundet KOMMUNISTs 1:a kongress: Grundsatser. För arbetarmakt – för kommunismen](#) och [För arbetarmakt – För kommunismen](#)

lägesanalys som grund för strategiska och taktiska ställningstaganden. Det innebär att tränga in i kapitalismens utvecklingstendenser internationellt och i Sverige på både längre och kortare sikt. Däri innefattas också sådant som de olika branschernas utveckling, arbetsorganiseringens utveckling, de sociala förhållandenas förändring, osv. – I detta nummer är artiklarna om valutakrisen, löneutrymmet och arbetsintensitetens utveckling led i denna debatt.

Vi skall vidare göra en nationell utvärdering av vårt arbetsplatsarbete. Även denna kommer med säkerhet att märkas i *Kommunist*. Endast en del av den kommer att föras i Internbulletinen.

Till denna avdelning hör också att förmedla impulser – erfarenheter, analyser, debatt – från utlandet, särskilt från den revolutionära rörelsen och arbetarkampen i revolutionens huvudländer i Europa.

Polemik

Polemiken är en avgörande del redan i själva framsvetsandet av en politisk linje, och sedan i dess befastande, modifierande, osv. Politiken måste svetsas fram i och genom *avgränsning* mot andra linjer och uppfattningar. Det är ingen tillfällighet att Lenin skrev en mycket stor del av sina artiklar, broschyrer, osv just i polemik.

Det är framför allt polemik mot den övriga vänstern. men även mot ståndpunkter som förbundet har eller har haft, t ex de som redovisas i tidigare nummer av *Kommunist*.

Att se till att oförenliga ståndpunkter inte får stå oförmedlade sida vid sida, utan bryts mot varandra, är en av redaktionens viktigaste uppgifter.

I detta nummer finns en polemik om Gramscis uppfattning om parti, råd och fackföreningar, föranledd av artikeln ”Arbetarråden i Italien 1920” i *Kommunist* nr 13.⁸

Redovisning av ställningstaganden

När förbundet under löpande kongressperiod slår fast någonting, som inte utan vidare kan härledas ur kongressdokumenten, utan innebär en principiell vidareutveckling av dem, så sker detta i form av resolutioner från Centralkommittén. Dessa publiceras, normalt i *Kommunist*. Andra ställningstaganden, av mindre principiell karaktär, kan vara från Politbyrån eller redaktionen.

Denna princip är grundläggande för en kommunistisk organisation, grundläggande för det särskilda förhållande mellan teori och praktik som kännetecknar en kommunistisk organisation.

I detta nummer finns ett ställningstagande från redaktionen angående de politiska slutsatser som kan dras av artikeln ”Arbetarråden i Italien 1920” i *Kommunist* nr 13. [se ovan]

Kaderskolning

Att förbundets politiska grundlinjer finns fastlagda i kongressdokumenten innebär inte att insikten om dem är tillräcklig, och framför allt inte att vår förmåga att omsätta dem i agitation, propaganda och handlingslinjer är tillräcklig. Kaderskolning är med andra ord en självklar nödvändighet inte bara för att utveckla politiken, utan också för att befästa den som finns. Om material för kaderskolning samtidigt kan publiceras utåt och därmed nå en större krets, kan verkningsområdet för vår politik utvidgas väsentligt.

Kaderskolande material, som vi publicerar i *Kommunist*, kan gälla både mer grundläggande studier, t ex av den ekonomiska utvecklingen, och aktuella kommentarer om de politiska dagsfrågorna, ”världshändelserna”, klasskampen i Sverige, osv.

⁸ Ingår i samlingen [Tidskriften *Kommunist* om arbetarråden i Italien 1920](#)

I detta nummer har artiklarna i anslutning till avtalsrörelsen denna kaderskolande karaktär. Avtalsmaterialet är en del av vår kampanj i avtalsrörelsen. Till stor del innehåller det konkret kunskap, som man inte klarar sig utan. [detta material ingår ej här – *Red*]

Kommentar: Var står vi idag?

Ur *Kommunist* 16 (1974)

I denna bedömning av det politiska läget och den troliga utvecklingen den närmaste tiden kommer vi att beröra arbetsplatserna, bostadsområdena, regementena, ungdomsrörelsen och läget i förbundet.

Den är hämtad ur en inledning som nationella Arbetsutskottet skrivit till förbundets verksamhetsplan.

Den är gjord för att bedöma var vi står i vårt politiska arbete och vägleda utvecklingen av detta.

Den bedömer rörelsernas politiska utveckling på de olika samhällsområdena, vårt politiska arbete på dessa, framtidsutsikter, svagheter och förtjänster, andra organisationers agerande.

Den framhäver arbetsplatserna och kampen på dessa. Den relaterar de andra samhällsområdena till arbetsplatserna, liksom den relaterar de andra klassrörelserna till arbetarrörelsen. Både analysen och erfarenheten säger att det är på arbetsplatserna den revolutionära politikens möjligheter är störst och att de är centrum för den nya arbetarrörelsen, som är den klassrörelse revolutionen främst måste bygga på.

Men i samma takt som vi utvecklar och stabiliserar vårt arbetsplatsarbete kan vi inlemma andra samhällsområden i vårt politiska arbete och därmed komma tillrätta med den slagsida förbundet haft sedan vi inledde den konsekventa satsningen på arbetsplatserna och arbetarklassen.

Arbetsplatserna

Den spontana kampen på arbetsplatserna har åter blossat upp efter ett års ganska utbredd passivitet. De allvarliga nederlagen i Arendals- och SAAB-strejkerne har tidigare satt sina spår. Men det dåliga avtalet har nu lett till ett utbrett missnöje och ökad kampberedskap. Strejkrörelsen visar att allt större arbetargrupper inte tar emot vad som helst. Man reagerar, sätter sig spontant, vägrar finna sig i angrepp på levnadsstandard och arbetsvillkor.

Strejkvågen har visat att rädslan för att strejka som varit så utbredd i Sverige har fått en allvarlig törn. Det var länge sedan så breda arbetarlager gått ut i öppen kamp.

Ändå skiljer sig kampen idag avsevärt från de stora strejkerne 1970, framför allt gruvstrejken och hamnarbetarstrejken. Då var rörelsen mer kvalitativt utvecklad, både vad gäller kampformer och krav. Den organisatoriska självständigheten från facket och reformisterna var mer utvecklad. Kraven i dessa spontana strejker riktade sig mer än nu mot hela förtrycket på arbetsplatsen. Men kampen 1970 var inte så utbredd. Det var mest på några tunga arbetsplatser som kampen språngartat utvecklade avancerade former. På de arbetsplatserna fanns en viss tradition och styrka i basen. Fackets ställning var inte speciellt stark. De mindre strejkerne som följde på de stora var liksom idag främst inriktade på lönekrav och påtryckningsaktioner på facket.

Skillnaderna mellan 1970 och 1974 hade sin orsak i olikheter på det internationella planet. Strejkerne 1970 följde på en hårdnande internationell konkurrens med i första hand hets och i övrigt försämrade arbetsförhållanden som följd, medan vårens strejkrörelse har följt på den kraftigt ökade inflationen med främst sänkt reallön som följd. Strejkrörelsen 1970 gällde

sålunda i mångt och mycket ”Vi är inga maskiner”, medan det 1974 i första hand gällde ”Ni får oss inte till vilket pris som helst”. Den förra strejkrörelsen innehöll alltså ett starkare element av revolt mot det kapitalistiska förtrycket, medan det nu under våren med nödvändighet var en mer ”beräknande” lönekamp. Men skillnaden är givetvis inte absolut, utan båda elementen fanns 1970 och finns 1974.

Men skillnaden tar sig ändå tydliga uttryck i kampens organisering och inriktning. I vårens kamp vände man sig mot det dåliga avtalet och fackets passivitet. Det är då naturligt att strejkerna blir korta och inriktningen att trycka på facket. Vi kan inte idag vänta oss längre strejker och ett självständigt agerande i förhållande till facket mer än i undantagsfall.

Men det finns en god grund för kommunisterna och arbetarvänstern att förankra kraven och successivt trappa upp kampen, och därmed i handling kunna avslöja fackets hämmande funktion. Detta ställer stora krav på oss. Ett sekteristiskt agerande där vi snabbt går vid sidan av facket eller bara proklamerar fackets oduglighet kan leda till allvarliga misstag och bakslag.

Strejkrörelsen visar också att den aktiva arbetarvänstern är mycket liten och till stor del består av vänsterorganisationerna där individer och grupper stärkt sitt inflytande på vissa arbetsplatser.

Svagheter i vårt agerande

Flera celler har haft en otillräcklig kunskap om och analys av företagen. Därför har agitationen ofta enbart inriktat sig på lönekrav eller ett mera allmänt snack om månadslön, mot meritvärdering, mot splittring osv. På så sätt har vi inte lyckats konkretisera vår linje och anpassa våra krav till det läge som finns. Detta har lett till att vi ibland inskränkt oss till att bara bjuda över sossarna. En politik som lett till svårigheter i argumentationen med fackbyråkrater. Agitationen har kretsat kring högre eller lägre lön, om avtalet är rättmätigt då företaget gör så stora vinster osv.

Förbundet har haft för lite erfarenhet av kamp mot fackbyråkrater. De har ofta kunnat slå oss på fingrarna i fråga om konkret kunskap.

Det har också funnits svårigheter att anpassa vår politik till det läge som finns på arbetsplatsen. Vi har ryckt före och föreslagit kampformer som inte anknutit till den kampmedvetenhet som funnits. I linje därmed har proklamerandet av fackets kampoduglighet ersatt den verkliga – successiva och språngvisa – upptrappningen av kraven, kampen och medvetandet om nödvändigheten av självständighet mot facket.

Förbundet har inte heller tillräckligt förberett avtalsrörelsen centralt. Vi borde långt tidigare bestämt oss för vår inriktning. Konkretiserat våra krav och tidigt jobbat för dem. Redan i höstas drivit facket mot väggen och försökt få våra krav antagna på fackmöten. Då hade det funnits en bättre grund för vårt agerande. Nu har det i stället oftast utvecklats mycket snabbt. Det har inte funnits någon utvecklad medvetandegrund för vår politik mot t ex lönesplittningen.

Styrkan i vårt agerande

Vi har på många platser varit drivande i kampen. Vi har inte försummat lönefrågorna som det tidigare funnits farhågor för. Vår politiska grundlinje har lett till att de flesta kamraterna på arbetsplatserna haft en föredömlig taktik och kunnat spela en avgörande roll i kampen, trots att vår styrka är ganska liten på sina håll endast en enstaka kamrat.

Vår främsta styrka har varit vår förståelse för splittringens betydelse och hur andra frågor hänger ihop med lönekampen. Många kamrater har här handlat föredömligt. Detta har varit speciellt viktigt eftersom andra vänsterorganisationer hängett sig åt den värsta opportunist

och hela tiden försökt inskränka kampen.

Enskilda kamrater och några mer utvecklade celler har framför allt i kampen fått grepp om sin arbetsplats och arbetat taktiskt riktigt i förhållande till facket.

Problem i kampen

Vi har tidigare motsatt oss att tillfälligt gå in i en förhandlingskommitté. Detta har lett till svårigheter. Vi har inte velat ta ansvar för vår politik och linje då läget inte utvecklats så långt att en självständig kamp varit möjlig. Vi borde experimentera mer på detta område: I vissa lägen gå in i en förhandlingskommitté. Därifrån agera för en självständig kamp. Vägra att gå med på något innan arbetskamraterna samlats för att ge sin syn. Kräva stormöten på arbetstid och hela tiden avslöja vad som händer i förhandlingarna, fackets och företagets mygel. Både ovanifrån och underifrån i massagitationen arbeta för en alternativ organisering.

På vissa håll i förbundet finns också en kritik mot ett sådant agerande i facket. Där ställer man uppgiften att omedelbart ställa facket åt sidan utan att fråga hur. Man tenderar i praktiken att förkasta allt fackligt arbete.

En stor svårighet i kampen är splittringen mellan yngre och äldre arbetare. De äldre arbetarna är ofta sossarnas bas. De kräver mer klara alternativ både i kampen och i agitationen. Arbetarvänstern är ytterst lite utbredd i denna grupp. De yngre arbetarna är mer beredda på kamp. Denna splittring kan bara överbryggas politiskt, genom att vi utvecklar hela vår politiska agitation och förbättrar vår agitation i förhållande till facket.

Hamnarbetarstrejken har ställt oss inför speciella problem som inte rests någon annanstans. Dels är Hamn-arbetsförbundet mer militant än varje LO-förbund. Ett fack som i praktiken ännu inte konstituerats som fack. Samtidigt har t ex i Göteborg militanterna och de drivande gubbarna varit fylkade kring styrelsen. De är medvetna och militanta men kommer ändå inte att vara beredda att verkligen satsa på en alternativ organisering så länge de inte själva menar att Hamnarbetsförbundets möjligheter är uttömda. Hur ska dessutom en sådan organisering förhålla sig till en organisation av typ Hamnarbetsförbundet? De ställs frågan om vår politik på nationell nivå på en gång vid hamnarbetar-strejken. Hur ska självständiga kampstrukturer centraliseras nationellt? Svårigheterna i dessa frågor är viktiga för oss att klara ut i framtiden.

Arbetsvänningsgardet

Arbetsvänningsgardet är fortfarande svagt på arbetsplatserna. Den senaste strejkvågen har inte inneburit någon avgörande förändring. Däremot har arbetsvänningsgardet som helhet stärkt sitt inflytande och sin förankring.

Men ännu är klasskampen så svagt utvecklad att det bara undantagsvis spontant uppstår några ansatser till arbetarkommittéer. Inte heller har de revolutionära arbetsplatsgrupperna vunnit sådan styrka och politisk kraft att de blivit kända nationellt som något alternativ på andra arbetsplatser än där de finns.

Rörelsen i basen bland arbetsvänningsgardet och på arbetsplatserna som helhet är så pass svagt utvecklad att det inte finns mycket att idag samordna för regelbundet politiskt arbete. Samordningen sker i praktiken för det mesta genom Förbundet och det stämmer också överens med läget i klasskampen.

Allt detta pekar på vilken viktig roll vi har idag i uppbygget av arbetsgrupper. En viktig roll som både initiativtagare och stabilisator. Vilket kräver att våra celler stärks, framför allt genom rekrytering på arbetsplatsen, vilket hittills många gånger försumrats.

Bostadsområdena

I bostadsområdena har kampen varit mycket lite utvecklad. På sina håll, men mycket sällsynt, har en viss hyreskamp, aktioner för daghem osv förekommit. Det är dock ingen rörelse att tala om.

Detta pekar på två saker. Dels svårigheten att utveckla kampen i bostadsområden när rörelsen är så pass svag på arbetsplatserna. Dels svårigheten att finna lämpliga verksamhetsformer som kan aktivera de splittrade individerna i ett bostadsområde. Men idag börjar politiken i bostadsområdena så smått utvecklas i förbundet. Vi får återkomma till den saken. Bostadsarbetet har stor betydelse bl a för att nå den viktiga del av arbetarklassens kvinnor som är hemmafruar. Om inte dessa dras med i politiken genom bostadsarbete tenderar de att spela en hämmande roll eller endast aktiveras via sina män i avsaknad av en självständig politisk verksamhet.

Regementena

På förbanden har kampen utvecklats språngartat. Aldrig tidigare under efter-krigsperioden har kampen haft sådant omfång som idag. Det är också en kamp som är mycket dynamisk och snabbt kan utvecklas till att beröra förtrycket i hela klassförsvaret.

Förbundet har spelat en mycket viktig roll eftersom vi idag är den enda organisation som aktivt och oryggligt driver en självständig klasslinje i militärbudet. En linje som står ensam som revolutionär mot SKP:s klassarbetslinje.

På förbanden märks också tydligt vad SKP:s politik betyder. Nämligen ett successivt likviderande av soldatkampen genom att den stryps i parlamentariska banor. På regementena visas de yttersta och nesligaste följderna av SKP:s klassarbete. I samband med rättegångarna i maj efter kampen på I11 i Växjö ville de till slut inte ens kännas vid den självständiga soldatkampen. Därför har den en viktig agitatorisk betydelse inom vänstern idag.

Fortfarande är rörelsen på regementena isolerad från arbetarkampen. En viktig uppgift är att utveckla samarbetet mellan arbetarkampen och kampen på regementena, både politiskt och agitatoriskt. Både i Förbundets självständiga arbete och genom ett samarbete mellan arbetarkommittéer och Röda soldatgrupper. Detta krävs för att rörelsen på regementena inte ska rinna ut i tomma intet utan fortsätta på arbetsplatserna när arbetarsoldaterna återvänder till det civila livet.

Ungdomsrörelsen

Ungdomsrörelsen är inte så aktiv idag som för ett par år sedan. De politiska frågorna är inte heller så klara som för en tid sedan då Vietnamkriget helt stod i centrum. Rörelsen är inte så aktiv, men berör å andra sidan idag en allt större del av samhället.

Den fråga som kanske är viktigast idag, den som det verkligen existerar en rörelse kring, är husgrupperna, den progressiva musiken, kulturrörelsen. Denna rörelse började bland den studerande ungdomen, men omfattar framför allt på vissa mindre orter delar av arbetarungdomen. Men liksom vad gäller bostadsarbetet är vår politik på detta område ännu i sin linda. Endast på ett fåtal orter är förbundets kamrater verksamma i rörelsen.

Sammanfattning

Kampen på arbetsplatserna står idag i centrum på ett helt annat sätt än för några år sedan. Det står nu klart att det är på arbetsplatserna som en revolutionär politik idag kan vinna varaktigt förankring och få en stabilitet.

Det är också vår arbetsplatspolitik som är mest utvecklad. På centralkommitténs möte i april detta år påpekades dock en del brister förutom de som berörts ovan.

Vår hårda satsning på kampen i samband med avtalsrörelsen har varit både riktig och viktig. Den har lett till att vi kunnat förankra oss i den kamp som förts och utveckla vår taktik, framför allt vad gäller kampen mot lönesplittringen. Men övriga frågor har tenderat att skjutas åt sidan. Kampen för livet och kampen för en alternativ helhet saknas. Detta blir allvarligare nu då också facket aktiveras kring en del ekonomiska frågor och försöker bredda sin aktivitet. Då blir det än viktigare att vi möter reformismen och klassarbetspolitiken med en helhetspolitik.

På CK-mötet riktades också kritik mot att en så liten del av arbetarens liv behandlas i vår propaganda och agitation. Kampen för att stärka positionerna på arbetsplatserna måste förenas med en propaganda för ett helhetligt alternativ till klassamhället.

Vårt självständiga agerande som kommunister har också tenderat att komma i bakgrunden. Detta har lett till att vi har svårt att framträda som en nationell kraft, en helhet förmer än summan av sina delar. Detta är viktigt även för det lokala arbetsplatsarbetet.

Läget i förbundet

Inför kongressen ställde vi uppgiften att proletarisera och homogenisera Förbundet. Idag har vi på ett helt annat sätt än tidigare homogeniserats. Vi har en gemensam politisk inriktning som ger förbundet dess särställning i vänstern. Genom Grundsatserna har vi fått en politisk kontur som hela förbundet samlats kring.

Efter kongressen har förbundet kunnat satsa på att få en klar organisatorisk ryggrad i organisationen på förbunds- och avdelningsnivå. Vi har fått en stärkt ledning, som trots många brister lyckats rikta förbundet mer mot praktiken. Samtidigt finns svårigheter att aktivera hela basen i organisationen. Utvecklingen av vår nationellt samordnade politik måste ha sin bas i och ske i växelverkan med utvecklingen av cellernas stärkande och deras självständiga politiska initiativ.

Kommentar: 1965,1967,1910... Vi har tio år att sammanfatta

Ur *Kommunist* 19 (1975)

Den 4 juli 1965 blev Vietnamaktivisterna Sköld Peter Matthis och Åsa Hallström nedslagna på Sergels Torg i Stockholm. Det året föddes den revolutionära vänstern i Sverige. Rötter fanns nog i antikärnvapenrörelsen och Sydafrikarörelsen. Men det var den stora amerikanska upptrappningen i Vietnam som utlöste en omfattande vänsterströmning med Vietnamrörelsen som huvudkraft.

Ur de Marxistiska Sällskapen bildades 1967 KFML. Trots all sin stalinism och all sin vacklan mellan högeropportunist och vänstersektarism, så var KFML den revolutionära dragningspolen i den tidens vänster. Både Vänsterns Ungdomsförbund (VUF), trotskisterna i Revolutionära Marxister (RM), Clarté i Lund och den sk rebellrörelsen (1968) stod på olika sätt för en vänsterkritik mot KFML. Men de förmådde inte hota KFMLs ställning. VUF blommade förvisso upp häftigt 1967-68, men gick snabbt tillbaka igen. Trotskismen kom till Sverige 1969, men blev bara en grupp intellektuella kritiker på marginalen. Lundaclarté isolerades inom studentrörelsen. Och rebellrörelsen var en kortlivad extrem variant av maoistisk vänstermoralism. Under sina första år sedan Zenit 1967 övergick från syndikalisterna till oberoende spelade den tidskriften en viktig roll för att från USA, England och Frankrike föra in nya politiska och teoretiska idéer i Sverige. Men denna särställning var lika mycket motstycket till KFMLs dominans som de olika vänsterkritiska strömningarnas öde var det. Och Zenits särställning tog mycket riktigt slut samtidigt som KFMLs, dvs då vänstern 1970 på allvar splittrades. Sedan dess har Zenit stått stilla, och saknar idag betydelse för de behov som finns av teoretisk utveckling. Detta innebär dock inte att vänstern har axlat den kappan den

berövade Zenit. Som vi skrev i ledaren i förra numret av *Kommunist* finns det tvärtom för det partiförberedande arbetet ett oerhört behov av att återupprätta en levande marxistiskt arbete.

Under dessa vänsterns första fem år var arbetarrörelsen knappt med i spelet. Det var Vietnamrörelse och studentrörelse. Arbetarrörelsen kom in på scenen 1969-70. Först var det hamnarbetarstrejken i Göteborg hösten 69. Och det var framför allt den stora gruvarbetarstrejken 1969-70. *I grunden* var det detta arbetarkampsuppsving och ingenting annat som skapade en vänster inom vänstern. Vänsteruppfattningar och vänsterkritik hade nog funnits. Men dessa kunde inte vinna gensvar så länge inte KFMLs opportunistisk tydligt kunde ses i någon betydelsefull klasskampsfråga (gruvarbetarstrejken!). – VUF splittrades. Av vänstern inom VUF bildades Förbundet KOMMUNIST den 14 augusti 1970. Senare på hösten bildades KFMLr av vänstern inom KFML. I början av 1971 bildades RMF av delar av de två vänsterkritiska grupperna RM och Bolsjevikgruppen (som huvudsakligen kom ur Lundaclarté).

Hela *striden mot opportunisten* sammanfattades i frågan om huvudmotsättningen i samhället, och *det gör den fortfarande*. I motsättning till opportunisterna hävdade vi att den avgörande skiljelinjen i samhället går mellan arbetarklass och borgarklass, inte mellan monopolkapitalet och folket. Endast arbetarklassen kan bära upp ett maktövertagande och en socialistisk samhällsomdaning. Har man inte *klassperspektivet* som utgångspunkt, kommer man fel i fråga efter fråga. Vi har hävdade att det saknas gräns för opportunistens förfall. Detta bekräftas varje dag. MLK – högersidan då VUF splittrades – för idag en rent socialchauvinistisk (fosterlandsvränd) politik med öppna hyllningar åt fosterlandsvärnet, hemvärnet osv och häftiga angrepp mot vår strävan att underminera klassförsvaret. KFMLrs väg bort från klassperspektivet börjar med Tredje världen, i hägnet av den s k supermaktsteorin, som drar fram *staternas* kamp (för högre råvarupriser osv) i stället för de förtryckta *klassernas* kamp mot imperialismen och de inhemska härsarklasserna.

Den samhälleliga huvudmotsättningen mellan arbetarklass och borgarklass bestämmer sålunda en ständigt återkommande kamp inom vänstern: mot dem som förlorar klassperspektivet ur sikte, kort sagt mot *opportunisten*.

Fem års partiförberedande arbete

Vi måste på nytt inskräpa betydelsen av året 1970 som brytningspunkt. Kort därefter var vänstern formerad i ett antal tendenser, riktningar, som i huvudsak kommer att bestå ända tills klasskampens utveckling i förening med den teoretiska kampen inom vänstern kommer att tvinga fram en radikal omgruppering och en viss utslaktning inom vänstern. Vissa tendenser kommer att förstärka sitt inflytande och andra berövas sitt. Denna uppfattning bestyrks av det faktum att i stort sett samma tendenser finns i varenda imperialistiskt land och att omgrupperingen och utslaktningen är påbörjad i det imperialistiska land där klasskampen är mest utvecklad – Italien.

Vi ska gå igenom fem huvudtendenser som finns.

För det första finns de gamla *revisionistpartierna*. De för en statskapitalistisk och delvis militant reformistisk politik. De är ofta splittrade i en moskvarevisionistisk och en mer liberalt revisionistisk riktning.

Revisionistpartierna hävdar sina ställningar. Det finns alltid ett gensvar för en statskapitalistisk och delvis militant reformistisk politik. Särskilt gäller detta i länder där den ekonomiska klasskampen skärps och delar av arbetarklassen söker sig bort från socialdemokratismen. Så är fallet t ex i Västtyskland och inte minst i Danmark.

Kampen mot revisionisternas inflytande kommer att bli allt viktigare.

För det andra finns stalinistiska ("marxist-leninistiska") organisationer. De har sin bakgrund i

splittringen i den världskommunistiska rörelsen som började åren 1956-60. Men sitt verkliga uppsving fick de först med kulturrevolutionen i Kina, som inleddes sommaren 1966. Utan kulturrevolutionens löftesrikedom hade dessa bottenlöst dogmatiska och förbenade grupper aldrig kunnat dra till sig en så stor del av den nya och starkt antiauktoritärt sinnade vänstern. Detta har dock allt mer blivit en rättfälla för stalinisterna. Den 100-procentiga uppknytningen till Kina har med tiden blivit besvärande för dem, i takt med att Kinas utrikespolitik förskjutits åt höger och man fört till torgs den urbota supermaktsteorin, som framhäver staternas intressen, beslöjar klassernas intressen och inte kan sluta i något annat än att supermaktsgaparna kommer att anklaga oss för att utså splittring inte bara mellan meniga och befäl (MLK om vår roll i soldatkampen idag) utan mellan – arbetarklass och borgarklass. Detta uppriktiga förnekande av klassmotsättningarnas oförsonlighet är alltid opportunistens slutstation. Frågan är blott och bart hur lång vägen dit kommer att visa sig vara.

De stalinistiska organisationerna kännetecknas *ideologiskt* av sin hårda uppknytning till traditionen från Stalintiden och *politiskt* av sin ständiga vacklan mellan högeropportunist och vänstersektarism. Denna vacklan slutar *utan undantag* till höger⁹, och sedan finns det *ingen gräns* för förfallet.

Stalinistorganisationerna är till skillnad från de gamla, öppet revisionistiska partierna i stort sett på tillbakagång. Bara om de blir idogt och jordnära arbetande högeropportunisterna a la SKP har de möjlighet att hävda sig. Men då får de å andra sidan kämpa med de öppna revisionisterna om att *vinna en klassbas*. De har sin ursprungliga bas bland intellektuella och framför allt studenter, men är givetvis tvingade att skaffa sig en fast klassmässig bas, företrädesvis någonstans bland mellanskikten, där deras folkvänliga politik verkligen har vissa möjligheter att finna gensvar. Men då är ju saken den att det är just där som revisionisterna också går framåt. (Detta gäller både VPK och deras broderorganisationer i andra länder. Det finns gott om siffror på det.) Detta är samt och synnerligen det dilemma stalinisterna *utan undantag till sist kommer att hamna i*, om de inte redan gjort det. Det finns ett enda sätt att komma ur detta dilemma: ta sig ur stalinismens bottenlösa moras av ständig vacklan mellan opportunist och sektarism. Det kräver en brytning med hela deras snöpande ideologiska arv, Komintertraditionen. Men vi vet bara en enda organisation, som till en början formats i Komintertraditionens anda, men ändå haft en självständighet och utvecklats bort från stalinismen och uppknytningen till Kina. Det är det tyska Kommunistischer Bund (KB, ibland kallat "KB-Nord" pga att deras starka fäste är Hamburg. KB får inte förväxlas med det häftigt opportunistiska KBW /W-estdeutschlands/). Men KB har haft gynnsamma betingelser. Det uppstod ur sammanslagning av två organisationer med rötter i resp lärlingsrörelsen (unga arbetare) och studentrörelsen, och dessutom i Hamburg (Tysklands Göteborg).

För det tredje finns det trotskistiska organisationer av olika slag – sektaristiska, opportunistiska och andra. De kännetecknas alla av att de i så hög grad hängt upp sig själva i historiska frågeställningar, och beskådar dagens frågor genom de linserna. För dem alla är huvudfrågan Sovjetstatens förfall ("degenererad arbetarstat") och Vänsteroppositionens Heroiska Kamp mot denna degenerering förkroppsligad av stalinismen. Detta var i slutet av 20-talet och under 30-talet. Trotskismen finner sin revolutionära identitet i sin motsatsställning till stalinismen. Stalinism och trotskism är De Två Polerna, och allt som vägrar att

⁹ Observera: utan undantag. Ty stalinismen kan inte brygga över eller exaktare sagt finna en dialektik i motsättningen mellan "revolutionära principer" och "dagsfrågor". Detta utreds i artikeln "Vart går KFMLr?" i *Kommunist* nr 15. Artikeln skrevs precis då KFMLr hade börjat ifrågasätta sin tidigare utpräglat vänstersektaristiska linje.

nöja sig med det stela schemat är Centrism¹⁰. Trotskismen höll den revolutionära fanan högt genom år av dubbel förföljelse från Stalins hemliga polis och borgarsamhällets anti-kommunism. Men trotskisternas förbluffande isolering från arbetarrörelsen och bestående förvisning till studentrörelsen och intellektuella skikt kan inte i längden förklaras med enbart denna förföljelsemässiga utestängning. Faktum är att trotskismen blivit kvar i den kamp som fördes under mer ”heroiska” perioder av de fjärde internationalernas historia. De har aldrig i grunden lyckats ställa några nya frågor för uppbygget av en ny arbetarrörelse.

För det fjärde finns det en tendens (i Sverige företrädd av Förbundet KOMMUNIST) som till en början uppkom i reaktion mot odugligheten hos de tre hittills nämnda riktningarna. Sådana organisationer har uppkommit oberoende av varandra i flera länder (Förbundet KOMMUNIST i Sverige; Kommunistisk Forbund i Danmark; Avanguardia Operaia, men även Lotta Continua och Partito della Unità Proletaria per il Comunismo i Italien; Revolution! i Frankrike; organisationer med liknande inriktning finns även i Spanien och Portugal; organisationer i Tredje världen som står oss nära är PFLP i Palestina och MIR i Chile).

Till en början har många av dessa organisationer präglats av en iver att med marxismens teoretiska redskap tränga igenom revisionismens, stalinismens och trotskismens slöjor. Allt mer har dock den proletära inriktningen i klasskampen trätt i förgrunden vid sidan av den grundläggande teoretisk-ideologiska ambitionen. Det finns även stalinistiska och trotskistiska organisationer som utvecklats i riktning mot vår tendens. Vi nämnde KB i Tyskland, som åtminstone utgått från Komintertraditionen. ERP/PRT i Argentina har lämnat Fjärde Internationalen och står nära MIR i Chile. International Socialists (den viktigaste vänsterorganisationen i England) bär på strömningar som pekar bort från trotskismens stela kategorier (de splittrades av från Fjärde internationalen i början av 50-talet), men de hämmas av IS' förening av pragmatism och teorilöshet.

För det femte: Gemensamt för de fyra nämnda riktningarna är att de är mer eller mindre positiva till bolsjevismen. Det är på denna punkt som den femte och sista huvudtendensen skiljer sig. Men antileninisterna kan företräda allt ifrån en tvivelsutan revolutionär marxism till de mest flummiga varianter av anarkism. Genom sin antiauktoritära inriktning betraktas de allmänt som vänsterns yttersta vänster. Gemensamt har de också betoningen av skenbart udda frågor som familjelivet, miljön osv. Till skillnad från de andra riktningarna betraktar de sig inte som partiförberedande (eller som partier), utan riktar tvärtom häftig kritik mot partitanken. Det svenska Förbundet Arbetarmakt strävar dock efter en rätt fast revolutionär organisering, men då ska man märka att de till skillnad från de flesta antiauktoritära grupper är en marxistisk organisation.

Dagens och morgondagens riktningar

De här fem huvudriktningarna har vi så gott som uteslutande bestämt utifrån deras *ideologiska* uppsyn (revisionism, stalinism osv), inte utifrån deras ställning i klasskampen (klassmässig förankring, opportunism eller inte, proletär inriktning osv). Detta kan i förstone verka felaktigt, men är medvetet gjort. Saken är den att vänstern idag fortfarande bara indirekt bestäms av klasskampen, pga sin marginella ställning i samhället. Bara i länder med mer utvecklad klasskamp som Italien, Spanien, Chile osv bestäms vänsterns tendensuppdelning och styrkeförhållandet mellan olika riktningar mer och mer *direkt* av förhållandet till klasskampen.

I ett land som vårt måste vi räkna med en lång tid då vänstern är splittrad på ungefär samma sätt som idag. Men allt eftersom klasskampen utvecklas kommer de olika klassmässiga

¹⁰ För trotskismen är *centrism* således ett rent ideologiskt begrepp, dvs som gäller vilken ideologi man ansluter sig till. För oss däremot är det ett begrepp som rör klasskampen. Centrister är de som lägger sig emellan revolutionär och opportunistisk/reformistisk politik.

inriktningarna mer att ta ut sin rätt och en tillbakagång ske för tendenser som inte passar för en ny arbetarrörelse under uppsving och utveckling. I ljuset av en diskussion om detta måste vårt förbund mer noga bestämma sin taktik i det partiförberedande arbetet de närmaste åren: Vad har de olika riktningarna inom vänstern för utsikter i det läge som råder? Det är en fråga som nästan kan besvaras med siffror (opportunisterna gynnas f n). Vem är det som bäst förbereder sig för att kunna ingå i en revolutionär förtrupp den dag då arbetarrörelsen vinner styrka? (Opportunisterna förbereder sig öht inte för något sådant, men hur är det med KFMLr och RMF?) Svaret på den frågan är inte enbart några siffror.

Vårt förbund har sedan 1972 strävat efter att ge vår organisation och vår politik en proletär inriktning. Vi menar att vi måste vara en *marxistisk arbetarorganisation* INNAN klasskampen skärps och arbetarrörelsen vinner styrka. En organisation som inte lyckas med detta kommer att bli förbisprungen av sin egen handfallenhet då klasskampen skärps, och det uppsvinget kommer att svinna förbi utan avgörande framgångar för arbetarklassen. – Denna vår inriktning gynnas inte av det nuvarande läget. De vänsterartade samhällsliga rörelser som nu finns på gång – den antiimperialistiska rörelsen, hus- och musikrörelsen, miljörörelsen, kvinnorörelsen m fl – är till större delen icke-proletära. Där finns inget naturligt, självupplevt gensvar för en proletär linje. Musikrörelsens förening med livet i förorterna och arbetarkvarteren samt med arbetarkampen; antiimperialistisk verksamhet på arbetsplatserna och i arbetarkvarteren; en miljörörelse som tar upp miljöfrågorna så som de berör arbetarklassen till vardags i arbetet och under den s k fritiden; en kvinnorörelse som vinner sitt nödvändiga självmedvetande inte i första hand ur insikten om könsrollerna, utan där denna insikt omvänt till en början är en följd av nödvändigheten att resa sig – allt det finns idag bara fröartat, och kommer att blomma upp på allvar först med arbetarrörelsen själv.

Gynnas gör i stället de riktningar som mer eller mindre knäfaller inför dessa rörelser och inte försöker förändra deras klasskaraktär. Detta gäller framför allt SKP och RMF. KFMLr:s omsvängning från en proletär vänster-sekterism till en *tills vidare proletär* högeropportunism är naturligtvis en följd av att opportunisterna haft större lycka än KFMLr:s vänstersekterism.

I vårt förbund har diskussionen börjat om taktiken i denna besvärliga fas av klasskampens utveckling i Sverige, då det finns ett tomrum som inte fylls ut av någon arbetarrörelse. Två saker är det klart att vi inte kommer att göra. Vi kommer inte att göra som de två andra revolutionära organisationerna av betydelse (KFMLr och RMF). De hemfaller åt var sitt slag av opportunism. Opportunism innebär att man uppger den revolutionära politikens med nödvändighet *klassmässiga* karaktär. KFMLr och RMF ger upp på förvisso rakt motsatta sätt.

KFMLr är fortfarande den mest proletärt präglade vänsterorganisationen i Sverige, men har slagit in på vägen mot opportunismen genom att tona ner det klassmässiga innehållet i politiken (tydligast vad gäller den s k Tredje världen – se ovan). Trots att vårt förbund haft sekteristiska drag i politiken och trots våra stora brister vad gäller den marxistiska grundskolningen, så kan vi aldrig utsättas för samma pendelslag och samma påföljande ständiga splittringar som stalinisterna. Vi har en säkrare grund att stå på.

RMFs opportunism är som sagt den omvända. Den börjar i klasskaraktären på organisationen och slutar i karaktären på politiken. RMF driver linjen att stärka sig som organisation i de befintliga mellanskikts- och studentpräglade rörelserna för att ha en styrka att visa upp då arbetarrörelsen tar fart, och då kunna vinna insteg i denna. Inte ens de kamrater i vårt förbund som förespråkar mer arbete i de nu befintliga icke-proletära rörelserna kan tänka sig att slå in på en sådan linje, som i själva verket skulle omöjliggöra de nuvarande revolutionärernas förening med en kommande arbetarrörelse. Hela ens sätt att tänka och resonera politiskt präglas av ens plats i samhället, men detta är ingen lärdom för RMF. Med den linjen de driver kommer det aldrig att bli det heller, för lärdomen handlar här om erfarenheter och inte om

enbart resonemang.

Så långt är saken klar vad gäller vårt förbund som en revolutionär och proletärt inriktad kraft inom vänstern. Däri skiljer vi oss på ett avgörande sätt från de övriga organisationerna. Men sedan finns mycket att dryfta, och den diskussionen har börjat i förbundet. Det handlar i grunden om två saker, som nog måste skiljas åt, även om de berör varandra.

Det *ena* och mindre viktiga är en uppgörelse med en del sekteristiska och även spontanistiska drag som vi haft. Det gäller framför allt arbetsplatsarbetet, förhållandet till facket och synen på arbetaravantgardet (den uppfattning om arbetarkommittéerna som Politbyrå uttrycker i en resolution i detta nummer av *Kommunist* speglar nog rätt väl en allmän uppfattning i förbundet, medan det däremot råder motsättningar i synen på facket). Men centralkommitténs resolution om solidaritetsrörelsen från septembermötet 1974 (publicerad i *Kommunist* nr 17) pekar på sekteristiska drag även i det antiimperialistiska arbetet.

Det *andra* och mer viktiga är vilken taktik vi ska ha för att arbeta för vår riktning i det parti-förberedande arbetet i det för oss ogynnsamma och för de olika opportunistiska riktningarna något mer gynnsamma läge som råder. Ska vi "anpassa" oss genom att utvidga arbetet i de icke-proletära vänsterrörelserna, eller hotar detta att späda ut den långt ifrån tryggade proletära karaktären på vår organisation och vår politik? Kort sagt, hur bygger vi idag upp oss för att det i framtiden, förmodligen via flera omgrupperingar, ska finnas en marxistisk arbetarorganisation duglig att tjäna som en förtrupp inom arbetarklassen då en sådan blir livsnödvändig?

Vår andra kongress är planerad till efter nyåret 1976. Den här ledaren har velat ange en av kongressens centrala frågor.

Redaktionen i april 1975.

Förbundet KOMMUNIST 1970-1975: Från teoretisk cirkel till ingripande praktik

Ur *Kommunist* 20-21 (1975)

Detta är den första Verksamhetsberättelsen för Förbundet KOMMUNIST. Den söker ta fasta på det som varit betydelsefullt för utvecklingen av vår politiska linje och vårt medvetande om oss själva. Detta innefattar med nödvändighet både framstegen/brytningarna och "avvikelserna" (avgörande saker som hämmat oss). Vi försöker noggrant genomlysna dessa avvikelser och problem. Men grundtonen är absolut positiv: om än tvekande ibland, om än på stickspår ibland, så har Förbundet KOMMUNIST utvecklats på ett i grunden positivt sätt och är nu 1975 något kvalitativt annorlunda än 1970.

Uppkomsten av en revolutionär rörelse 1965-70

1950-talet var en mörk tid för kommunismen i Sverige. Dåvarande Sveriges Kommunistiska Parti (SKP) förlorade alltmer i inflytande i arbetarklassen och drevs samtidigt högerut. Det anammade den borgerliga synen på demokratin, det antog "den fredliga vägen till socialismen", det vacklade i stödet till den antiimperialistiska kampen i tredje världen. 1967 bytte SKP följdriktigt namn till *Vänsterpartiet Kommunisterna*, VPK.

I denna situation av nästan fullständig socialdemokratisering av arbetarklassen, blev Vietnamkrigets stora upptrappning 1965 en avgörande faktor för uppkomsten av en ny vänster. Det året bildades Arbetsgruppen för FNL i Stockholm och några år senare skapades DFFG, De Förenade FNL-grupperna. Vietnamrörelsen växte kraftigt dessa år. Men det var huvudsakligen en rörelse bland studerande och fick aldrig något inflytande i arbetarklassen. Då SKP/VPK vägrade att ta kamp mot socialdemokratin och ge helhjärtat stöd till FNL, så kom

Vietnamrörelsen att utvecklas utanför och i motsättning till det traditionella kommunistpartiet.

1967 bildades *Kommunistiska Förbundet Marxist-leninisterna* (KFml) av en stalinistisk vänstergrupp från SKP. Denna vänster hade växt fram under påverkan från brytningen i den "världskommunistiska rörelsen", Kinas Kommunistiska Partis kritik av revisionismen i Sovjet. Men basen för det nya förbundet fanns huvudsakligen inom Vietnamrörelsen och det begynnande studentuppsvinget. Mot VPKs revisionism ställde KFml nödvändigheten av den socialistiska revolutionen och återskapandet av ett revolutionärt kommunistiskt parti. Trots sin dogmatiska stalinism och opportunistiska vacklan i praktiken fick KFml snabbt en dominerande ställning i den tidens vänster, främst tack vare att kulturrevolutionen i Kina gav löfte om en kommunism som var radikalt annorlunda än vad man kände till från Sovjet. Stor betydelse hade också FN:s stora offensiv våren 1968 (Tet-offensiven), studentrevolterna ute i Europa, och alldeles särskilt "franska maj", arbetarnas och studenternas gemensamma revolt i Frankrike maj -68. Detta år betecknar höjdpunkten för den "nya" vänsterrörelsen bland de svenska studenterna.

"Nya vänstern" börjar förgubbas

Ofullständigheten i KFml:s brytning med revisionismen visade sig snart. I varje rörelse ville man "ena hela folket" mot "monopolkapitalets offensiv". I Vietnamrörelsen innebar detta en allt starkare nedtoning av den antiimperialistiska politiken. Parollen "Kamp mot USA-imperialismen" började försvinna.

I studentkampen innebar KFmls linje strävan att ena alla studenter på den snäva intressekampens grund och bannlysande av revolutionär politik. En viktig utgångspunkt för denna opportunistik var synen på den klassmässiga huvudmotsättningen i Sverige. Enligt KFml gick denna inte mellan arbetarklass och borgarklass utan mellan "folket" och monopolkapitalet. Med en sådan syn blev undfallenhet åt höger och kamp mot vänster följdriktig.

Det viktigaste organiserade motståndet mot denna tilltagande opportunistik kom från *Vänsterns Ungdomsförbund*, VUF, som i slutet av sextiotalet snabbt var på väg bort från moderpartiet VPK. Men VUF var mer en del av det spontana uppsvinget än dettas medvetna förtrupp. Ideologiskt var förbundet en utandning av olika antikapitalistiska och delvis antistalinistiska föreställningar. I spåren av Tet-offensiven, Majrevolten och kårhusockupationen växte VUF häftigt. Men när det spontana uppsvinget ebbade ut 1969 pressades det lösliga VUF allt mer tillbaka. KFml:s dominans blev än starkare. De hade ett klart budskap, en oljad organisation och föreföll ta säkra kliv mot partibygget.

Men just i detta läge formerades oppositionen mot KFmls opportunistik och stalinism. I det som var kvar av VUF fördes omfattande studier och debatt. Två huvudlinjer uppstod, en som lutade åt KFml och en som började utforma en revolutionär kritik mot KFml. Även från Clarté i Lund utvecklades kritik mot KFml.

Gruvstrejken

Kritiken från vänster hade förblivit utan större inflytande om inte den stora gruvarbetarstrejken 1969-70 hade skakat om vänstern, flyttat över kampens brännpunkt till arbetarklassen på ett likaövertäckande som överväldigande sätt. Vänstern gjorde ett väldigt insamlingsarbete, men hur skulle den påverka arbetarrörelsen politiskt? KFml ställde inte den frågan på allvar, och i DFFG fick man inte ens samla in pengar, för DFFG skulle enbart syssla med Vietnam. Härigenom fick den revolutionära kritiken mot KFml bränsle. En materiell bas skapades för vänstern inom vänstern, och de politiska motsättningarna kunde ställas på en högre nivå genom arbetarkampens inträde.

Som en följd av detta skärptes motsättningarna snabbt i vänstern. 1970 splittrades VUF i två

delar, dels *Marxist-Leninistiska Kampförbundet, MLK*, som stod KFml mycket nära, dels *Förbundet KOMMUNIST*. Hösten 1970 splittrades också KFmI och dess studentförbund Clarté. En utbrytargrupp med centrum i Göteborg bildade KFml(r), där r står för revolutionärerna. Splittringen genomfördes också i DFFG. 1971 bildades den trotskistiska organisationen *Revolutionära Marxisterna Förbundet, RMF*, genom en sammanslagning av två mindre vänster-kritiska grupper. En viktig omgruppering inom vänstern hade slutförts. Tilläggas kan att VPK efter VUFs upplösning bildade ett nytt ungdomsförbund, *Kommunistisk Ungdom, KU*, och att KFmI 1973 bytte namn till *Sveriges Kommunistiska Parti, SKP*.

'För en revolutionär marxism' Förbundet KOMMUNIST 1970-71

Förbundet KOMMUNIST bildades den 11 augusti 1970 och bestod vid den tiden av ett femtiotal medlemmar, varav de allra flesta var eller hade varit studenter.

Var stod vi 1970?

Det var kring två huvudfrågor förbundet formerades: dels kritiken mot marxismens förflackning från vetenskap till dogmatisk ideologi, dels kritiken mot KFml:s och VUFs opportunistisk och ekonomisk, som yttrade sig både i studentrörelsen, den antiimperialistiska rörelsen och vid gruvarbetarstrejken. Kritiken mot opportunisten sammanfattades i synen på huvudmotsättningen. I båda huvudfrågorna betonade vi att KFml helt enkelt hade övertagit en rad avgörande avvikelser från stalinismen.

Så stod de i det läget avgörande motsättningarna. Mot denna bakgrund betonade vårt förbund teorins betydelse, kritiserade KFml:s sekterism och hävdade huvudmotsättningen mellan borgarklass och arbetarklass.

Vi betonade teorins betydelse: ”Teorin har alltså en helt avgörande betydelse för en kommunistisk organisation och till synes små avvikelser i teorin avsätter stora felsteg i den politiska praktiken.” (*Kommunist 1*)¹¹ Vi ville återupprätta marxismen som vetenskap i motsättning till ideologi och citatrassel och göra konkreta analyser av konkreta förhållanden.

Vi kritiserade KFml:s sekterism: Vi delade deras syn att revolutionärernas viktigaste uppgift var att bygga ett kommunistiskt parti. Men KFmI ansåg sig ensamt kallade till denna uppgift med inställningen 'krossa och likvidera' gentemot andra vänsterorganisationer. Vi talade i stället om en revolutionär rörelse innefattande flera organisationer. Vi menade att 'öppen teoretisk kamp' dem emellan var en nödvändig del i partibygget.

Vi angrep opportunisten och ekonomismen: Från revisionismen hade KFml övertagit synen att huvudmotsättningen i samhället går mellan monopolkapitalet och folket. Uppgiften var att ena alla som går att ena mot monopolkapitalet på en i huvudsak borgerligt demokratisk grundval. Vi hävdade att detta med nödvändighet leder till en stadieteori där socialismen skjuts på framtiden. Vi hävdade:

”Huvudmotsättningen går mellan borgarklass och arbetarklass. Vår uppgift är att omedelbart arbeta för att tillföra arbetarklassen socialistisk medvetenhet. Vi ska inte 'heja på den spontana kamp arbetarna själva utvecklar'. Vi ska arbeta för att omvandla den spontana kampen till en revolutionär kamp och leda denna i riktning mot den socialistiska revolutionen. Detta kräver en marxistisk skolad kader och en revolutionär strategi.” (*Kommunist 1*)

Detta var vår grundsyn. Den innebar en kvalitativ brytning i den revolutionära rörelsens utveckling. I en vänster präglad av stalinism, opportunist, strategilöshet och handfallenhet inför den begynnande arbetarkampen, så krävde Förbundet KOMMUNIST respekt för marxismen som vetenskap, slog fast en revolutionär syn på huvudmotsättningen i Sverige och reste viktiga frågor om strategin, bl a övergången till socialismen. Mot sekterism och

¹¹ SE [Kommunist nr 1](#)

ideologisk förblindning – en öppen inställning och en icke-dogmatism, en vilja att lära för att kunna bana en ny väg. Häri låg styrkan i brytningen.

Brytningens sprängkraft förtogs

Sprängkraften i brytningen 1970 för-togs. Förbundet KOMMUNIST saknade förmåga att omvandla den till konkret revolutionär politik och organisation. Detta visade sig i en abstrakt och sekteristisk syn på kampens omvandling, i en studiemässig inriktning, i en betoning av kritik mot övrig vänster, i en organisatorisk liberalism, och i bevarande av den intellektuella klassbasen.

Vi ställde parollen omvandla den spontana kampen, men förmådde inte konkretisera vad denna inriktning betyder i krav, organisationsformer och kampmedel för att fungera revolutionerande i den dagliga ekonomiska kampen. I praktiken ledde detta till en tillbakahållande rädsla för att inte kunna kontrollera och ”omvandla” kampen. Linjerna i *Kommunist 1*¹² stelnade till en hämmande generalinje, där huvuduppgiften blev att sprida socialistisk medvetenhet och rekrytera. Betecknande är att den första resolutionen om arbetsplatspolitiken (maj 1971) inte ställde ett konkret kampmål.

Förbundet KOMMUNIST bekämpade sekterismen inom vänster, men utvecklade sålunda själv (liksom KFmlr) teoretiskt en stelbent sekterism i förhållande till arbetarklassen:

- Liksom KFmlr ställde vi partibygget som den överordnade uppgiften, även om vi mest talade om cellbygge.
- Rekrytering, skolning och spridande av socialistisk medvetenhet ställdes i motsättning till arbete med arbetarnas kamp och organisering.
- Facket betraktades i sin helhet som odugligt för arbetarnas kamp. Enda målsättningen med facklig verksamhet vore att agitera, avslöja facket och knyta kontakter.

Teoretisk ”cirkel”

Med avvisandet av kamp och masspropaganda ledde parollen om rekrytering och skolning av en revolutionär kader oundvikligen till en teoretisk och studiemässig inriktning och en inriktning på kritik av den övriga vänstern: ”Huvudsidan i vårt arbete idag ligger inom den revolutionära rörelsen.” (Brytningsplattformen) Förbundet KOMMUNIST uppvisade vid denna tid många av sektens kännemärken. I denna inskränkta atmosfär förverkligades aldrig den tanke på ”omfattande strategiskt arbete”, som väckts i *Kommunist 1*. Den diskussion om strategiska begrepp som sattes igång i förbundet hösten 1970 blev en formalistisk och abstrakt övning och avstannade snart i brist på näring från en levande praktik.

Den kritiska attityden, ifrågasättande av alla gamla traditioner och icke-sekterismen skapade grogrund för en organisatorisk liberalism. Tillsammans med den inkräkta verksamheten medförde detta en fullständig avsaknad av planerat organisationsuppbygge. Både politiskt och organisatoriskt var vi ett löst sammanknutet förbund, präglad av amatörmässighet.

Redan arbetsplatsresolutionen 1971 talade om att ”utse en eller flera kamrater att ta arbete på viktiga arbetsplatser” i varje ort. Men detta stannade på papperet, liksom överhuvud tesen att prioritera den s k arbetsplatssektorn. Det fanns ingen organisation eller politisk motivering som kunde omsätta detta i handling. I stället uppstod en ideologi om ”arbete i den egna miljön. Sålunda bevarades den intellektuella klassbasen.

Detta var uttrycken för hur sprängkraften i brytningen förtogs. Förklaringen till denna hämning står inte bara att finna i vår intellektuella klassbas och isolering. Ty varför lyckades

¹² Se [Kommunist nr 1](#)

vi då inte bryta denna trots den stora inspirationen från gruvarbetarstrejken? Jo, vi betogs av det som var framstegen i vår brytning: vi gjorde marxismens vetenskapliga karaktär till vår ideologi, vår framtoning, den mest centrala delen i vårt självmedvetande som förbund. Det som 1970 var helt avgörande framsteg, var 1971 en hämmande ideologi. Då var inte längre vi den mest dynamiska kraften inom vänstern. Det var i stället KFmlr med sin konsekventa satsning på arbetarklassen, sitt ihärdiga organisationsuppbygge och sin fasta ideologi. Från sin utgångspunkt kunde de t o m sätta fingret på många av våra svagheter.

Om hävdandet av marxismen som vetenskap var huvudsidan i vår utveckling denna period, och detta utvecklades till en hämmande ideologi, så fanns ändå en viktig undersida som skulle möjliggöra en brytning med den hämningen. Då vi konfronterades med en politisk praktik, hade vi en öppen inställning, ”sunt förnuft” och vilja att dra lärdomar.

Mot en revolutionär masslinje förbundet KOMMUNIST 1972-73

Krisen våren 1972

Sekterismen, studiemässigheten, betoningen av kritik mot vänstern, den organisatoriska liberalismen och den orubbade intellektuella klassbasen medförde en allvarlig kris i förbundet våren 1972. Vi saknade klar målsättning för vår verksamhet. Vi kunde inte hävda oss mot KFmlr, samtidigt som vi saknade klar politisk avgränsning gentemot dem. Vi ökade inte vårt inflytande. Vi hade kört fast helt enkelt.

Men ur denna svåra kris föddes den hittills viktigaste politiska nyorienteringen i förbundets historia:

- Uppgörelsen med sekterismen och inkräktheten – för den kommunistiska masslinjen.
- Uppgörelse med den småborgerliga karaktären – för proletarisering av förbundet.

Det var inte från förbundets ledning den nya strömningen kom. Den kom från basen i delar av landet. Ledningen spelade tidvis en tillbakahållande roll. Stor betydelse hade det att erfarenheterna från masskamperna i Italien m fl länder i Västeuropa i slutet på 60-talet och början av 70-talet hade börjat studeras. För utvecklingen av ett mer strategiskt revolutionärt perspektiv hade ett omfattande material om övergången till socialismen stor betydelse.

Arbetsplatsgruppskonferensen

Denna konferens blev knutpunkten för brytningen. Inspirerade av dessa utländska erfarenheter antog vi där den viktiga Arbetsplatsresolutionen.

I stället för KFmlr:s med flera gruppers syn att revolutionärernas huvuduppgift kort och gott är att ”bygga partiet” ställde AP-resolutionen en dialektisk syn: ”Vår strategiska huvuduppgift för att möjliggöra den socialistiska revolutionen blir således att utveckla en antikapitalistisk massrörelse med huvudbas i arbetarklassen och en ledning för denna massrörelse i form av ett kommunistiskt parti. Dessa två huvuduppgifter hänger samman och betingar varandra ömsesidigt.” I direkt brott med den tidigare uppfattningen slog man fast:

”Ett kommunistiskt parti förmöget att stå i ledningen för arbetarklassens kamp kan inte byggas enbart genom en enkel addition av celler... Det krävs kamperfarenhet och arbetarförankring. Därför måste den kommunistiska organisationen i partibyggets period utveckla allt bredare kontaktytor med massorna, initiera och delta i massornas kamp, parallellt med att svetsa samman och skola sin kader.”

Arbetsplatsresolutionen bröt alltså med två av den tidigare sekterismens hörnstenar, dels synen på partibygget som en isolerad huvuduppgift, dels cellbygge i stället för kamp, masspropaganda och massorganisering.

AP-resolutionen bröt också med den tidigare idealismen i synen på kampens ”omvandling”

genom att formulera en rad viktiga krav utifrån utgångspunkterna "... utveckla en kamp på arbetsplatserna som riktar sin spets mot hindren för klassmedvetandets framväxt i produktionsprocessen och samhällsstrukturen", bekämpa splittringen inom arbetarklassen och "förenhetliga arbetarna till en klass i verklig mening". I stället för att se medvetandet som något som så att säga ska pumpas in i kampen, vände vi på steken och betonade att man måste ta fasta på de revolutionära elementen (sidorna) i kampen och utveckla dem. Viktigt för utvecklingen av denna syn var det material om arbetsdelningen som materialet om övergången till socialismen innehöll.

AP-resolutionen blev inget auktoritativt dokument. Diskussionen svallade. Men resolutionen dokumenterar brytningspunkten.

Inriktning på arbetarklassen

Brytningen med sekterismen och inkräktheten och uppgörelsen med den småborgerliga karaktären var inte löst snack. Förbundet fick en ny, politisk och offensiv inriktning – för den kommunistiska masslinjen, för proletariseringen av förbundet.

Arbetsplatskonferensen beslöt om proletarisering, att förbundets studenter och mellanskikt skulle söka sig ut i industrin för att förverkliga den "nya linjen". Endast arbetsplats-, soldat- och propagandaarbete skulle ges företräde i organisationen. Redan tidigare hade förbundets särskilda antiimperialistiska arbete försvunnit. Nu lades också det särskilda universitets- och vårdsektorsarbetet ner. Även propagandan omvärderades. En propagandakonferens september 1972 kritiserade föraktet för de andra organisationernas "tidningskrängande". *Röda Arbetet* som startats som regional tidning helt spontant våren 1971, skulle nu få en central roll och kraftfullt propagera AP-resolutionen linje. En flora av arbetsplatstidningar dök upp. Så småningom började även organisationen stramas upp, fast det satt långt inne.

Under sommaren och hösten 1972 ingrep förbundskamrater med aktivt solidaritetsarbete i flera strejker, deltog i kampen för Hagahuset i Göteborg, våren 1973 var flera av våra medlemmar aktiva i vilda strejker. Visserligen slutade flera av dessa strejker med nederlag och avskedanden av kamrater. Men jämfört med den tidigare verksamheten var det viktiga framsteg, trots att det var fläckvist, tillfälligt, omoget. De nya erfarenheterna gjorde det även möjligt att på nytt ta upp en strategidiskussion i förbundet, sedan försöket hösten 1970 så snöpligt självdött. Nu skedde viktiga utvecklingar både av masslinjen i vår strategiska utgångspunkt (synen på partibygget i förhållande till arbetarklassens revolutionering) och av element för en revolutionär linje i den ekonomiska kampen. Ur nederlagsstrejkerna (från Arendal och SAAB) drogs – i hård polemik mot KFmlr – slutsatsen att det krävs en smidig taktik för att *trappa upp kampen* och allt mer för arbetarnas massa klargöra "fackets roll".

Brister i utvecklingen

Hela denna häftiga politiska och praktiska utveckling gick i hägnet av slagordet om den nya arbetarrörelsen. Kärnan i detta var oerhört progressiv, framför allt i det läget. Men utvecklingen innehöll också brister och avvikelser.

"Utskick" till arbetsplatserna

Synen på proletariseringen var länge outvecklad. Så sent som i en skrivelse från Interimstyrelsen (dåvarande förbundsstyrelsen) i mars 73 handlade det mest om att "skicka ut" kader i produktionen för ett till två år, förändra organisationen samt bekämpa arbetarromantik.

Det saknades verklig insikt om:

- nödvändigheten av ett långvarigt och tålmodigt uppbygge på arbetsplatserna,
- nödvändigheten av att socialt växa in i arbetarklassen och bo i arbetarområden,
- nödvändigheten av att lägga förbundets ryggrad i Sveriges industristäder,

- nödvändigheten av att utveckla en social helhet i förbundets politiska verksamhet innefattande idrott m.m.

Den uppflammande strategidebatten underbyggdes varken av en systematisk värdering av arbetet på arbetsplatserna eller av ett teoretiskt arbete med analys av det ekonomiska, politiska och sociala läget. Därför led även denna strategidiskussion av formalism (uppställande av abstrakta scheman utan täckning i verkligheten) och frodigt fantiserande, bl a synnerligen yviga förhoppningar om de antikapitalistiska gruppernas (arbetarkommittéernas) framtid.

Spontanism

Utifrån de utländska erfarenheterna och en idealiserad bild av kamperna i Sverige skapade vi oss en *ideologi* om den nya arbetarrörelsen. Vi såg framför oss arbetargrupper som växte fram ur kamperna, formerades till ett nationellt arbetaravangarde, blåste förbi facket och hela vänstern utom Förbundet KOMMUNIST som skulle vara med och spela en roll därvid. Men det var inte riktigt klart vilken roll. AP-resolutionen hade försökt formulera en syn på partibygget, visserligen bristfällig (bygg partiet på två ben) men dock dialektisk. Denna tenderade nu att lösas upp:

”Då klasstriderna tilltagit i omfattning och då frågan om makten har börjat resas kommer detta inte längre vara tillräckligt... Då måste arbetarklassen på allvar förbereda sig för att krossa den kapitalistiska maktapparaten och upprätta sin egen makt... Då måste vi bilda ett kommunistiskt parti...”

skrev *Röda Arbetet* hösten 1972. Många kamrater talade om att nu var utvecklingen av massrörelsen det viktiga, partibygget var en ”senare fråga”: ”Uppgiften är att utveckla masskampen. Genom att arbeta på att utveckla massrörelsen förbereder vi partibygget. När massrörelsen slagit rot i klassen uppstår behovet av ledning...” Partibyget som en dagsfråga tenderade att försvinna.

Brist på masslinje i praktiken

Varken 1970 eller 1972 klarade vi av att besvara frågan: hur utveckla arbetarnas styrka i kampen mot arbetsköparna, kort sagt hur utveckla klassjälvständigheten varaktigt. 1970 bar denna oförmåga *teoreticismens* märke: det viktiga för oss de var teoretiskt arbete, studier, cellbygge. 1972 bar den i stället den idealiserande *spontanismens* märke. Den medförde en oansvarig inställning som inte tog tillräcklig hänsyn till faran för splittring, farorna med nederlag, faran att avantgardet isolerades. Svårigheterna efter strejkerna togs inte på allvar. Klassjälvständigheten blev till nödvändigheten att vara självständig i förhållande till partiet och organisera sig utanför facket. Cellbygget, som det tidigare talats mycket om, var ej längre det viktiga. I stället påstod AP-resolutionen att ”Den viktigaste formen för att organisera de klass-medvetna arbetarna idag är *den antikapitalistiska gruppen*” och att ”Arbetet i facket måste underordnas arbetet i den antikapitalistiska gruppen”. Uppgiften ställdes att ”skapa en antikapitalistisk massrörelse och en revolutionär organisering av arbetarna där facket måste ställas åt sidan”. Allt detta ledde till oförmåga att utveckla masslinjen i praktiken. En sekterism i praktiken, just när vi trodde oss ha gjort upp med sekterismen.

Valet 1973

Förbundsledningens linje var:

”Förbundet KOMMUNIST ställer inte upp i årets val och vi uppmanar inte till röstning på något av de partier som ställer upp. Att göra det vore att peka in på ett stickspår, att sprida myten att röstning kan lösa arbetarklassens livsfrågor”. (*Röda Arbetet* 7/73)

Enligt denna syn skulle vår linje bestämmas av ”hur vi effektivast motverkar de parlamentariska illusionerna... Men vi kan inte bortse från de politiska effekterna av ett valagerande på samhället i dess helhet.” (”Valet 1973, Förslag till handlingslinje”). Därför berördes också

några olika typer av röstning.

Att rösta på SAP avvisades med argumenten att det inte är någon avgörande skillnad mellan SAP och de uttalat borgerliga partierna. ”De är eniga om att ställa upp och förvalta kapitalismen.”

Att rösta på VPK avvisades med argumenten:

”VPK är ett parlamentariskt reformparti”

”Genom sin svaghet är VPK ett ineffektivt parlamentariskt reformparti. I huvudfrågorna enar sig sossar med borgare i riksdagen.” Vidare: ”En röst på VPK måste också delvis uppfattas som ett stöd åt deras politik. Huvudfrågorna idag ställs i kampen på arbetsplatserna – det är där en arbetarrörelse formeras. En arbetare som där sett VPKs fackbyråkrater, som Ivar Hermansson, liera sig med klassarbetarna mot arbetarkampen måste ha starka skäl för att rösta på VPK. De skälen finns inte.”

Vi avvisade att själva ställa upp:

”Vi inriktar alltså inte vår kampanj på en pseudohandling den 16 september.”

I stället samlade vi in pengar till Grovarbetarnas Stridsfond.

Förbundsledningen betonade att den passiva bojkottens linje var en taktik. Möjligheten att delta i 1976 års val hölls öppen.

Emellertid fanns det en annan uppfattning om valet i förbundet. Det var de som krävde en principiell bojkott av parlamentet. Vänsterismens och spontanismens styrka i Förbundet vid denna tid avspeglas i att denna linje på kongressen bars fram av en stark minoritet.

De kamrater som förespråkade kritiskt stöd åt VPK var betydligt färre.

Vårt *agerande* i samband med valet var ganska bra och offensivt men däremot var själva diskussion om linjen inte alls klargörande.

Uppstramning inför kongressen

Politiskt och praktiskt, i någon liten mån också organisatoriskt utvecklades Förbundet KOMMUNIST mycket snabbt 1972-73. Förbundet började på allvar vända ansiktet mot arbetsplatserna, linjen för kampen där utvecklades, en livlig debatt fördes, organisationen började proletariseras. Bristerna och avvikelserna förrycker inte denna bild.

Men behovet växte att strama upp förbundet, ge det politisk och organisatorisk stadga. Interimsstyrelsen kunde så småningom börja fungera som ledning igen, framför allt genom att inrikta förbundet mot dess första kongress. Den skulle ta program, taktiska riktlinjer för arbetsplatsarbetet, lägesanalys till grund för dessa, samt stadgar. Det tog tid att samla förbundet till detta. Hösten 1972 hade den organiserade förbundsdiskussionen helt avstannat. Diskussionen frodades i stället kamraterna emellan. Den kom igår först efter årsskiftet. Förbundet började ”nationaliseras” igen. I februari valdes en ny interimsstyrelse och tillsattes programkommission med uppgift att utarbeta dokument som kunde sammansvetsa förbundet.

Kongressdebatten

Kongressmaterialet

bestod av en *grundläggande programmatisk del* (förbundets syn i de avgörande frågorna i vägen från kapitalism till kommunism), en *taktisk del* (lägesanalys, kampen på arbetsplatserna, perspektiv på detta arbete, ”strategisk skiss”) samt stadgar.

Två huvudläger

Det *ena huvudlägret* i debatten såg förbundets utveckling 1972-73 som i huvudsak positivt,

men med en rad brister som måste rättas till. Från detta läger kom en rad olika kritiker av programförslaget för att förbättra det. I stadgefrågan betonade den dominerande tendensen amatörmässigheten och lösligheten i organisationen och därav följande brist på stöd till kamraterna i deras baspraktik. Det underströks att demokrati och centralism i organisationen inte är fråga om abstrakta principer utan bestäms av de politiska uppgifter som ställs och hur de ska genomföras. Till detta huvudläger hörde bl a majoriteten av förbundsledningen.

I kongressdebatten kom bristerna i programförslagets lägesanalys att påtalas (denna del utmönstrades så småningom från kongressmaterialet). Vidare kritiserades de genomgående tendenserna till spontanism, arbetarromantik och historicism. Historicismen, som fanns både i det grundläggande programmet och i den strategiska skissen, innebar att förloppet endast tecknades utifrån utvecklingen av en kämpande arbetarrörelse, men att andra samhällsfaktorer såsom borgarklass, stat och ekonomiska förhållanden spelade en biroll. Tiden omedelbart före kongressen markerades av en klar strömkantring i dessa frågor. En marxistisk uppstramning av programmet genomfördes.

Trots bristerna i programmet menade detta första huvudläger att det viktiga var att programmet gjorde något som ingen svensk vänsterorganisation gjort: det tecknade en helhetssyn – det kapitalistiska systemet, arbetarklassens läge, nödvändigheten av en ny arbetarrörelse och ett kommunistiskt parti, revolutionen, det väpnade upproret och maktövertagandet, det socialistiska uppbygget i ett avancerat övergångssamhälle, socialism och kommunism. Det markerade Förbundet KOMMUNIST som en särpräglad riktning inom den svenska vänstern.

Det *andra huvudlägret* såg förbundets senaste utveckling som väsentligen negativ och ville en klar omorientering. Studier, teoretiskt arbete och diskussion måste få en helt annan plats för en avsevärd tid framåt. Organisationen måste avpassas för denna inriktning. Den mest markerade företrädaren för denna tendens var den sk stadgekritikgruppen i Malmö/Lund.

Stadgegruppen

Till denna grups förtjänster hörde att den klarare än andra slog ner på de spontanistiska och historicistiska tendenser som fanns i kongressmaterialet. I så måtto fungerade gruppen progressivt. Emellertid ansåg stadgegruppen att det var omöjligt att förbättra programmet, det måste ”förkastas i sin helhet”, och diskussionen fortsätta i 6 månader.

Men att detta tillbakasteg från praktiken till studierna och teorin inte skulle vara tillfälligt visas av gruppens förslag till stadgar. Det innehöll vackra ord om förhållandet mellan teori och praktik, men kärnan var:

- en helt positiv syn på motsättningar i organisationen: ”Motsättningar har en produktiv funktion – de klargör, vidareutvecklar och fördjupar kommunisternas politiska arbete.” Däremot berördes inte att motsättningarna också kan vara sönderslitande och förlamande på det praktiska politiska arbetet.
- en konsekvent idealisering av ”basen” i organisationen och en strävan att försvaga ledningen. Behovet av centralism, behovet av en stark politisk ledning, behovet att förenhetliga förbundets politiska praktik, behovet att bekämpa amatörmässigheten och ge organisationen slagkraft – allt detta lyste med sin frånvaro i gruppens stadgeförslag. De insåg inte att ultrademokrati är dålig demokrati.

Stadgegruppens politiska väsen kan endast förstås mot bakgrunden av Förbundets historia. Studentvänstertraditionerna förintades inte under den politiska offensiven sommaren och hösten 1972. De endast tvangs till reträtt. Under kongressdebatten kom de tillbaka. Trots den ”nya proletära inriktningen”, var endast ett ytterst litet antal kamrater förankrade i ett regelbundet basarbete inriktat på massorna. Våra praktiska insatser var fortfarande i hög grad

fläckvisa och tillfälliga. Därför fanns det utrymme för en reaktion från studentvänstern. Och denna stärktes av det sätt omvandlingen genomförts: spontanistiskt och utan något helhetsgrepp och verklig planering från ledningen, utan klargörande och helhetlig diskussion om proletariseringen. Det svängde häftigt i en del kamraters linje när de kom ut på arbetsplatserna. För dem som inte proletarisera des rycktes grunden ofta undan, genom att deras politiska verksamhet lades ner. Allt detta gav grogrund för dem som ropade på mer studier och diskussion. Men likafullt är det uppenbart att om Stadagegruppens förslag segrat, så skulle Förbundet gått mot en ganska snar upplösning.

Förbundet KOMMUNISTs första kongress

Trots de hårda motsättningarna blev kongressen disciplinerad, hårt arbetande och produktiv.

Grundsatserna, det grundläggande programdokumentet blev någorlunda genomarbetat.

Grundsatserna blev ett viktigt dokument som står sig också till 2. kongressen:

”Grundsatserna ger en kommunistisk syn på de mest avgörande frågorna om kapitalism och socialism, om villkoren för arbetarklassens befrielse och klassamhällets upphävande, om det kommunistiska partiets uppgifter, om förhållandet mellan parti och klass, om vägen till makten, om kampen för socialismen under övergångsperioden efter revolutionen, om bolsjevismens och maoismens landvinningar och begränsningar, om erfarenheterna från de s k socialistiska länderna. En sådan kommunistisk syn har inte tidigare formulerats i det här landet.” (Ur Förordet)

I *organisationsfrågan* avvisades med stor majoritet stadagegruppens förslag. De stadgar som antogs var inte på något sätt helgjutna, men det väsentliga fanns: de visade på en huvudinriktning, angav en klar struktur för organisationen, och banade så väg för att börja en mer konsekvent kamp mot amatörmässigheten och lösligheten, för en organisation med starkare politisk ledning, baserad på centralkommittén.

Det taktiska dokumentet blev endast i vissa delar genomarbetat på kongressen. Så gott som hela den första delen, ”Perspektivet för den revolutionära kampen” som framställer huvuduppgifterna under olika faser av klasskampens och den revolutionära arbetarrörelsens utveckling, utarbetades av förbundsledningen efter kongressen.

Den del som rör taktiken i den ekonomiska kampen togs i huvudsak på kongressen. *Hela dokumentet* innebär ett klart steg framåt jämfört med AP-resolutionen. Här finns både de korrekta utgångspunkterna för en masslinje i partibygget, samt viktiga element för en revolutionär linje för fabrikskampen.

Ändå är detta det klart svagaste dokumentet, märkt av bristen på förankring i arbetarklassen och begränsade erfarenheter av kamp och organisering. Den uppgörelse med spontanismen, vänsterismen m fl avvikelser från en leninistisk grundhållning, som skedde på kongressen, rörde sig enbart på det allmänna planet, dvs på Grundsatsernas plan. Det skedde inte på det politiskt-praktiska planet.

På så vis kom kongressen i viss mån att *befästa* ofullständigheten i uppgörelsen med sekterismen 1972, befästa de vänsteristiska tendenserna som funnits i Förbundet hela tiden.

Oppositionen på kongressen smälte ganska snabbt samman efteråt. De häftiga motsättningarna från kongressdebatten började förtona. Stadagegruppen hade visserligen för en tid majoritet i Malmö-avdelningen, men visade sig oförmögen att utveckla en politisk praktik, passiviserades och troppade så småningom ur organisationen. Den s k ”Brytningsplattform” man gav skisserade en del projekt man ämnade gripa sig an. Intet av detta förmådde man. Gruppen upplöstes slutgiltigt sommaren 1974.

Sammanfattning 1972-73

Perioden från brytningen 1972 t o m kongressen innebar en avgörande vändpunkt i förbundets

utveckling, mot den kommunistiska masslinjen, mot en proletarisering av förbundet, mot en revolutionär strategi. Att masslinjen åtföljdes av spontanistiska fel, att proletariseringen befläckades av arbetarromantik, att den revolutionära strategin behäftades med historicism – det kan inte förändra den bilden.

Kongressen innebar inte en verklig fullföljning av uppgörelsen och nydaningen 1972 på det politiska fältet.

Ändå hade kongressen en väldig betydelse. Den kunde politiskt och organisatoriskt samla större delen av förbundet och möjliggöra den följande periodens inriktning på revolutionär praktik: ”Nu kan vi på ett helt annat och kraftfullt sätt ingripa i klasskampen, utveckla vår propaganda och bygga en klasskamporganisation, och planmässigt värdera våra erfarenheter samt genomföra kritik och självkritik för att förbättra vår politik.” (Ur Inledningen till Grundsatserna). Den följande perioden visar riktigheten i denna bedömning, men också svårigheterna.

Var stod vi efter första kongressen?

+ Vi hade stakat ut vår politiska grundlinje, den kommunistiska masslinjen, i polemik mot högeropportunism, sedan mot sekterism, småningom också mot spontanism.

+ Denna grundlinje hade inte bara stakats ut allmänt (Grundsatserna) utan också konkretiserats på fabrikkampens område.

+ I hård kamp hade genomdrivits en syn på organisation och därmed sammanhängande stadgar som öppnade möjligheter att bygga en klarare ryggrad i organisationen. Under en lång tid hade det i Förbundet funnits ett småborgerligt tänkande i organisationsfrågorna: Man värderade organisationen inte efter dess effektivitet i klasskampen, utan efter dess förmåga att befördra medlemmarnas ”personlighetsutveckling”. Detta tänkande gav nu gradvis vika.

Mot dessa viktiga resultat stod en rad problem och brister.

- Bristande förmåga att omsätta den kommunistiska masslinjen i praktiken, dvs att utveckla en konkret ingripande politik. Uppslutningen kring kongressens grundlinje var i hög grad teoretisk. I praktiken frodades ett formalistiskt tänkesätt och sekteristiska tendenser, både i arbetsplatsarbetet, i soldatarbetet, i synen på antiimperialistiska solidaritetsarbetet.

- En snäv inriktning på vår verksamhet, både på arbetsplatserna där arbetet i stor utsträckning endast omfattade fackliga frågor, och i samhället som helhet. Arbetsplatsarbete, soldatarbete och propagandaarbete, inget annat. Endast lokalt en bredare verksamhet.

- Proletariseringen hade satt igång, men organisationen saknade förankring i arbetarmiljöer. Bl a som en följd av de ovan nämnda bristerna utmärktes Förbundet KOMMUNIST av social och politisk isolering. Det saknades rörelse och sug kring organisationen.

- Lösli, amatörmässig, studentpräglad organisation. Avsaknad av en materiell bas (apparat, bokhandlar, förlagsverksamhet, ekonomisk ryggrad) för organisation och propaganda. Kongressdiskussionernas karaktär hade splittrat upp organisationen, endast en minoritet hade hängt med i debatten.

KONGRESSEN tog inga noggranna beslut om verksamheten för kommande kongressperiod, utan slog endast fast en huvudinriktning, som kan sammanfattas i följande två paroller.

1. SÄTT PRAKTIKEN I CENTRUM.
2. STÄLL ORGANISATIONEN PÅ FÖTTER, OMVANDLA FÖRBUNDET KOMMUNIST TILL EN PROLETÄR KLASSKAMPSORGANISATION.

Den första parollen preciseras med ett beslut om nationell satsning på avtalsrörelsen. I

övrigt återstod att fylla denna paroll med innehåll. Vad det har rört sig om under kongressperioden är följande tre områden.

a. Hur utveckla praktiken. Frågan om ingripande politik (en politik som utgår från olika samhällseliga strömningar och rörelser, söker ta tag i dem och utveckla åtminstone delar av dem, osv.) Denna fråga ställdes på det övergripande planet på sin spets under arbetet med verksamhetsplanen våren och sommaren 1974.

b. Bredda politiken. Denna uppgift berör både strävan att bryta den fackliga insnävningen och utveckla en mer helhetlig politik på arbetsplatserna och breddningen av vårt politiska ingripande i samhället. Vi kommer framför allt att ta upp utvecklingen av det antiimperialistiska arbetet i Förbundet fr o m hösten 1974.

c. Utveckla taktiken och det strategiska perspektivet för vår praktik. Här behandlas arbetet på arbetsplatserna och utvecklingen av vår syn på fackföreningarna.

För en revolutionär praktik Förbundet KOMMUNIST 1973-75

Utveckla en ingripande politik

En viktig uppgift för Förbundsledningen efter kongressen var att utforma en verksamhetsplan för perioden till 2. kongressen. Nu måste inriktningen "Sätt praktiken i centrum" och "Omvandla Förbundet till proletär klasskamporganisation" fyllas med konkret innehåll.

I arbetet på detta uppkom två olika tendenser. Nationella AU som huvudsakligen utgick från den första uppgiften (den ingripande praktikens problem) och Göteborgs AU som huvudsakligen tog fasta på omvandlingens problem, den andra uppgiften.

Nat AU gick ut med ett förslag som ställde olika politiska målsättningar och riktlinjer för verksamhetsperioden. Man tryckte hårt på att framtona Förbundet KOMMUNIST som nationell kraft och framhävde olika kampanjer (varav några inte särskilt realistiska) som ett viktigt medel för att uppnå detta. Uppgiften att framträda som nationell kraft ställdes därvid delvis abstrakt, utan klarlagt politiskt innehåll.

Kritiken från Göteborg

Gbg:s AU kritiserade Nat AU för en viljemässig överskattning av förbundets förmåga att påverka samhällsläget och framträda som nationell kraft. Gbgs AUs eget förslag till verksamhetsplan innehöll en rad viktiga riktlinjer för organisationens omvandling, vilka saknades i Nat AU. Men man ställde dessa inom ramen för en felaktig "stadieteori":

Först stark koncentration på organisationens omvandling, sedan när omvandlingen tagit ett kvalitativt språng framåt så skulle den bli en "underordnad sida och uppgifterna i klasskampen framträda som huvudsida genom att vi har ett verktyg att med kraft gripa oss an dessa uppgifter.

Resultatet av denna "stadieteori" blev en nästan fullständig avpolitisering. För slaget till planering av arbetet i avtalsrörelsen innehöll en rad uppmaningar: agitation och propaganda, kontaktknytande, studieverksamhet, förstärkt beredskap att agera i ev strejker och solidaritetsarbete, intensifierad och fortgående satsning på rekrytering till cellerna...

Allt utmärkta saker. Men det saknades helt skrivningar om vilka politiska frågor cellerna skulle driva i avtalsrörelsen och på vilket sätt de skulle driva dem.

Debatten i denna motsättning blev först ytterst förvirrad genom att Nat AU i sitt första svar inte tog fasta på huvudfelet i Gbgs AUs skrivelse, avpolitiseringsen. I stället gick man in i en debatt om Gbgs Aus användande av dialektiken var marxistiskt eller ej. Denna diskussion gick helt över huvudet på kadern.

Politiserad planering

Först på själva CK-mötet i september klarlades motsättningens kärna: Hur förena satsning på omvandling av organisationen med en aktivt ingripande politik. Här nådde CK fram till ett viktigt nytt grepp i Förbundets verksamhet: Planeringen bestämdes utifrån olika samhälleliga skeenden och strömningar och förbundets uppgifter i dessa. I polemik mot Gbgs AUs inriktning slog CK fast:

Organisationen måste byggas i kampen genom just politiska ingripanden. Organisationsomvandling och klasskampsuppgifter kan inte skiljas ut till olika stadier. Detta innebär att verksamhetsplanen ställde politiska mål för arbetet för olika samhällsområden och att det organisatoriska uppbygget förbands med dessa.

Här sökte verksamhetsplanen också ta fasta på det värdefulla i Gbgs AUs förslag rörande organisationen.

Följande svagheter pekades ut:

- ”1. En oförmåga till politiska ingripanden. Denna oförmåga har berott på (bl a) en opolitiskhet orsakad av bland annat bristande politiska riktlinjer, svaga basenheter Och ett inåtvänt organisatoriskt synsätt.
2. En inskränkning av politiken till vissa sektorer.
3. En bristande förmåga att koppla organisationens resurser och förmåga till de uppgifter vi ställt oss, med en ständig överskattning av organisationens resurser som följd.”

Inriktningen i verksamhetsplanen konkretiserades för i huvudsak arbetsplatsarbetet och det antiimperialistiska arbetet samt i någon mån ungdomsarbetet. För arbetsplatscellerna angavs de huvudfrågor de skulle skjuta in sig på. För det antiimperialistiska arbetet slog Verksamhetsplanens politiserade grundsyn igenom i en kritik av den förhärskande sekteristiska inställningen, och konkreta stöduppgifter ställdes för första gången på flera år.

Detta innebar också att Verksamhetsplanen gav parollen framträda som nationell politisk kraft ett mer konkret politiskt innehåll.

Bredda politiken

Bakgrund: Förbundets snäva politiska inriktning 1972-73 hängde samman med flera faktorer

1. Nödvändigheten att satsa mycket hårt på arbetsplatspolitiken för att vändningen mot arbetarklassen skulle bli verklighet. Och på arbetsplatserna en nödvändighet att skjuta fabriksfrågorna i förgrunden för att rota kadern där.
2. Sekteristiska tendenser och frånvaro av konkret politik på andra områden, t ex anti-imperialistiskt solidaritetsarbete, bostadsarbete.
3. Svårighet att skapa utrymme för en revolutionär helhetspolitik. Främst märkbart i solidaritetsarbetet, där det av SKP behärskade DFFG var helt dominerande.

1974-75 har denna bild förändrats. DFFG har sjunkit tillbaka i betydelse. Gorillakuppen i Chile september 1973 har fött en solidaritetsrörelse som tidigt orienterade sig mot en proletärt-internationalistisk hållning. Under 1974 växte Chile-kommittéerna alltmer i betydelse. Här skapades ett helt annat utrymme för en revolutionär politik än tidigare.

En möjlighet att jobba på ett bra sätt i det antiimperialistiska solidaritetsarbetet.

Samtidigt blev det för oss som revolutionära kommunister nödvändigt att gå in i denna och ta en teoretisk och politisk kamp för att slå tillbaka den kontrarevolutionära supermaktsteori, som stalinisterna, främst SKP/MLK började driva 1974.

Vidare har det uppkommit en rad nya sociala strömningar och rörelser som öppnat nya fält för en revolutionär politik: utvecklingen av soldatrörelsen, "hus och musik"-rörelsen bland ungdomen, kampen mot kärnkraft och miljöförstörelse.

Slutligen har socialdemokratin på arbetsplatserna och i fackföreningarna aktiverats ideologiskt och politiskt. Det har gällt energifrågor (kärnkraften), §32-utredningen m.m.

Allt detta har skapat betydligt gynnsammare betingelser för en bred revolutionär praktik än fallet var 1972-73.

Början till bostadsarbete

Första kongressen beslöt om organiserande av propagandalag i arbetarbostadsområden och ett följande CK-möte preciserade detta: "Varje ort ska bygga upp propagandalag som ska utveckla propaganda i proletära bostadsområden. I dessa ska alla medlemmar, aspiranter och sympatisörer ingå. På sikt syftar vi till att upprätta bostadsceller, vilket innebär att kamrater som arbetar i dessa celler bor i det område som celler arbetar politiskt i."

Vidare togs beslut om "bostadsproletarisering":

"Som ett viktigt led i proletariseringen och i att bygga upp arbetet i bostadsområdena måste vi flytta ut i de olika områdena vi ska arbeta i. Först då kan vi ordentligt skapa en politisk/social förankring. Den sociala gemenskapen är grunden för det kollektiva politiska arbetet."

Detta var viktiga beslut som syfta att verkligen inrikta propaganda-arbetet på arbetarklassen.

Med tiden har det emellertid mer och mer växt fram en insikt om att det ihärdiga och sega propagandaarbetet i sig inte är tillräckligt för att lösa problemen med vår dåliga förankring. Det har stått klart att det är nödvändigt att vidareutveckla propagandaarbetet till ett bostadsarbete, som försöker ta sig an arbetarklassens hela livssituation (och inte enbart t ex hyreskamp).

Ännu så länge har detta arbete endast utvecklats fläckvis och sparsamt. På några orter har det dock kommit igång en lovande verksamhet med bl a barnverksamhet, idrott, kultur, solidaritetsarbete, osv.

Bredare politik på arbetsplatserna

Kampen mot §32-utredningen var ett första litet genombrott. Många celler och enskilda kamrater gjorde bra ifrån sig i remissgrupperna, blev ledande i de politiska diskussionerna, bröt med den inskränkta inriktning LO försökt påtvinga debatten; och drev genom de viktigaste kraven.

Men det har gått trögt att komma igång att driva antiimperialistiska frågor på arbetsplatserna. Detta har flera orsaker. Dels är den rörelse som har utvecklats bland arbetarna på arbetsplatserna i huvudsak ganska snävt fackligt inskränkt. Också hos många bra militanter finns en ovilja att engagera sig för annat än fabriksfrågorna. Dels är många av våra kamrater på arbetsplatserna nya och känner behov av att först rota sig i arbetsplatsens problem. Slutligen har det ofta varit svårt att konkretisera det antiimperialistiska arbetet för den egna arbetsplatsen. Ett stort framsteg har Chile-kampanjen i september 1975 inneburit. Här har cellerna haft mycket viktig draghjälp av Chilekommittéernas arbete. På en rad företag har man kunnat driva igenom bojkottkrav riktade mot det egna företaget.

Antiimperialistiskt solidaritetsarbete

Centralkommittémötet i september 1974 lade fast en ingripande politik på det antiimperialistiska området. Självkritiken på den gamla synen utvecklades vidare efter mötet. I januari kunde CK ta en mer omfattande antiimperialistisk resolution med stor majoritet.

Denna resolution berörde det antiimperialistiska arbetets föga ärofulla historia i Förbundet. Alltsedan en artikel i *Kommunist* 2 1971 ("Den proletära internationalismen och Kampen mot imperialismen") hade vi nästan helt försummat stödarbetet för befrielseströrelserna. Anti-imperialistisk verksamhet såg vi i huvudsak som att föra ut medvetandehöjande propaganda. Denna syn ledde till sekterism och handlingsförlamning. Vi gjorde inte stort mer än att sluta upp i olika demonstrationer som "svansar", med paroller/ vilka endast undantagsvis hade konkret anknytning.

1971 års linje för det antiimperialistiska solidaritetsarbetet präglades alltså i stort sett av liknande svagheter som arbetsplatspolitiken. Men medan arbetsplatspolitiken utsattes för kritisk genomgång 1972, så bestod 1971 års sekteristiska riktlinjer för det antiimperialistiska arbetet till 1974.

Uppgörelsen med dessa och utvecklandet av en konkret linje för solidaritet: arbetet hösten 1974 kan ses som en uppföljning på detta område av brytningen 1972.

Chile, Palestina

Verksamhetsplanen utgick från läget i världen, läget i den svenska solidaritetsrörelsen, Förbundets resurser och möjligheter, och slog fast att Förbundet skulle satsa på arbete med *Palestina och Chile*. För Palestina-arbetet ställdes bl a uppgifterna att utveckla propaganda-insatserna och få igång ett konkret stödarbete till PFLPs medicinska massarbete flyktinglägren.

För Chile-arbetet var målsättningen:

"Den viktigaste uppgiften under denna period är att vi går in för att verka som en organiserad politisk kraft i Chile-kommittéerna. Detta innebär att vi lämnar stadiet att några kamrater som haft tid och lust jobbar lokalt i Chile-kommittéerna."

Linjen för det antiimperialistiska arbetet innehöll följande viktiga punkter:

- + arbeta för en inriktning mot arbetsplatser och bostadsområden.
- + arbeta för en proletärt-internationalistisk plattform som klart pekar ut imperialismen med US-imperialismen i spetsen som huvudfienden och understryker att solidaritetsarbetet måste utveckla klassolidariteten.
- + i olika manifestationer arbeta för en tendensfrihet som utvecklar den politiska enheten. Inom en sådan tendensfrihets ramar får inte andra ingående organisationer öppet angripas. Vår kritik av reformismen i sådana breda aktioner framkommer genom vårt eget positiva revolutionära alternativ.
- + arbeta för en antiimperialistisk enhet omspannande hela solidaritetsrörelsen.

Arbetet hösten 1974

För att utveckla enheten i solidaritetsrörelsen och slå tillbaka supermaktsanhängarna satsade hela Förbundet i den antiimperialistiska veckan i november. Den stöddes av många grupper och kommittéer men mest i ord. Förbundet KOMMUNIST fick bära huvudbördan och på ca 20 orter var vi drivande i detta antiimperialistiska arbete – en första genombrytning. Politiskt var det en mycket väl motiverad satsning. Den proletärt internationalistiska tendensen i solidaritetsrörelsen började formuleras.

Framför allt satsade vi på Palestina-arbetet i samband med den antiimperialistiska veckan. För första gången kom vi igång med konkret antiimperialistiskt massarbete i bostadsområdena, insamlingar, propaganda m.m. Åtskilliga orter visade prov på politisk fantasi. Många nya människor drogs in i arbetet. Tyvärr arbetade inte hela Förbundet på detta sätt. På flera platser

var man kvar i den gamla inskränkta praktiken och lyckades därför inte särskilt väl i insamlingsresultatet.

I Chilekommittéerna stärkte Förbundet snabbt ställningarna, vilket bl a bidrog till att höger-VPK och trotskisternas opportunistiska ändringsförslag till Chilekommittéernas plattform slogs tillbaka på Chilekommittéernas kongress i december.

En mängd kamrater i Förbundet som tidigare inte känt sig ha några meningsfulla uppgifter aktiverades. Kontaktytan breddades. Särskilt viktigt var igångsättandet av ett organiserat Chile-arbete för små arbetsgrupper och enskilda kamrater i landet, som här igenom fick möjligheter till ett kontinuerligt bredare arbete.

För första gången på länge agerade Förbundet också aktivt i Vietnamveckan. Detta ledde till nya viktiga diskussioner, eftersom det innebar att vi måste ta klar ställning till frågan om FNLs taktik att skjuta Paris-avtalet i förgrunden.

Under flera års tid hade Förbundet varit ganska ointresserat av utvecklingen i Indokina. I den okunnighet om läget i Vietnam och FNLs politik som brett ut sig fanns det på flera håll i Förbundet en vänsteristisk inställning till Paris-avtalet och en understucken kritik av FNL. Förbundsledningen drev på för att göra upp med denna inställning och helhjärtat sluta upp bakom FNLs korrekta taktik.

Motsättningarna skärptes av de särskilda taktiska problem som vårt mycket dåliga utgångsläge i förhållande till vietnamrörelsen ställde. Det tog för många kamrater tid innan de insåg felaktigheten i den tidigare synen på Paris-avtalet. En del kamrater hade också svårt att se de krav på ett smidigt förhållningssätt som vårt utgångsläge ställde.

Kamp om den politiska linjen

Mot inriktningen på det antiimperialistiska arbetet riktades kritik från framför allt Göteborgs AS.

- Man kritiserade omfattningen, den plötsliga uppprioriteringen, och befarade att detta skulle skada våra prioriterade uppgifter på främst arbetsplatserna: ”Står denna plötsliga uppprioritering verkligen i proportion till lägets förändringar, förändringar som innebär att förbundets huvuduppgifter måste befrämjas på mycket annorlunda sätt än vi tidigare föreställt oss?

- Man ställde sig skeptisk till kommittéarbete i den mån detta inte kunde kopplas till vårt cellarbete eller till arbetarklassens kamp: ”...vi slår fast att tonvikten för vårt arbete inte ligger på att verka inom den antiimperialistiska rörelsens nuvarande karaktär och inriktning... utan ser det som en hjälp för att underlätta det revolutionära uppbygget och verka för klasskampsgemenskapen i handling.” -Man ville inom ramen för tendensfrihet föra fram paroller som ”Reformismen leder till slakt, enad kamp för arbetarmakt” utan hänsyn till följderna för aktionsenheten.

- Man menade att ”CK-resolution ger utrymme för en linje som övervärderar stödarbetet och inomvänsterarbetet” och framhöll överhuvud riskerna för opportunist i samband med omorienteringen.

Centralkommitténs möte i januari 1975 avvisade denna kritik och framhöll följande:

- En kraftig satsning på antiimperialistiskt arbete under hösten var berättigad med tanke på både våra långvariga försummelser och det nya läget inom den antiimperialistiska rörelsen.

- ”Vår organisation har på grund av sin historia en mycket svag position i den antiimperialistiska rörelsen... Detta ställer oss inför en rad taktiska problem. För att överhuvudtaget bli tagna på allvar måste Förbundet bli känt för att uträtta något praktiskt i solidaritetsarbetet. Vår nuvarande profil är främst en grupp med enbart teoretisk kritik av den existerande rörelsen...

Detta innebär att vår taktik måste ta sin utgångspunkt i just dessa sakförhållanden och styrkeläge. En hållning som enbart bygger på principer eller moralistiska ställningstaganden kommer inte att bidra till en korrekt taktik.”

- Det är felaktigt att mer eller mindre sätta arbete i ex.vis Chilekommittéerna i motsättning till ett arbete inriktat på arbetarklassen. Det väsentliga är att just vår politiska linje kan bidra till att Chilekommittéerna utvecklar ett arbete riktat mot arbetarklassen. Denna syn har bekräftats på en rad orter under våren. -Det fanns en snäv inställning till solidaritetsarbetet, en mekanisk syn som främst såg solidaritetsarbetet som bestämt av uppbygget i Sverige.

- Vad gäller tendensfriheten i breda manifestationer framhöll CK att ”Har vi gjort bedömningen att vi ville mobilisera brett alltså även reformistiska organisationer innebär sådana paroller (t. ex. ”Reformismen leder till slakt...”) ideologiska aggressioner som inte stärker arbetet utan splittrar upp och absolut inte tjänar vår sak.”

Göteborgs AS förde ett slags ståndaktighetslinje som var ofruktbar och tillbakahållande:

- Då man vände sig mot att allmänna revolutionära paroller inte kom med, innebar det ett kvardröjande i den syn på medvetande och politik som kännetecknade förbundet 1970-71.

- Då man betonade profileringen, insåg man inte att det är i bestämda lägen man ska bryta enheten, lägen då detta verkligen bidrar till att stärka en riktig linje och slå tillbaka de felaktiga (t ex högeropportunisterna).

- Då man ställde sig skeptisk till kommittéarbete som inte direkt kunde knytas till AP- och bostadsarbete och till arbetarklassens kamp, vägrade man att acceptera att klasskampen har en sådan omogenhet att den linjen till stor del skulle ställa oss vid sidan om både ett massarbete och ett avantgardeuppbygge som i detta läge av klasskampen är viktigt.

Solidaritetsarbetet 1975

Förskjutningen inom solidaritetsrörelsen med förstärkningen av de proletärt internationalistiska krafterna har fortsatt. Chilekommittéerna har fått en central ställning, vilket bl a visats av den mycket framgångsrika mobiliseringen till demonstrationerna i samband med juntans tvåårsdag.

DFFG däremot har alltmer försvagats. Supermaktsdebatten har förlamat organisationens handlingskraft. PRR-delegationen i Sthlm har riktat från kritik mot SKPs supermaktslinje och försöken att genomdriva den i Vietnamrörelsen.

En av de uppgifter Förbundet KOMMUNIST ställde i Verksamhetsplanen: att bekämpa supermaktsideologins inflytande i solidaritetsarbetet i Sverige har således utvecklats framgångsrikt.

Förbundets arbete i Chilekommittéerna har fått stabilitet. Vår kader är drivande på många orter, som Södertälje, Landskrona, Helsingborg, Borlänge, Ludvika m fl.

Den största antiimperialistiska satsningen under 1975 har varit Chilekampanjen i september.

Sammanfattningsvis

Det antiimperialistiska arbetet har utvecklats framgångsrikt och betytt mycket

Detta var Förbundet KOMMUNISTs inflytande. Det finns dock flera svagheter.

- ”Den nya linjen” från september-CK 1974 föregicks inte av någon som helst diskussion. Så till den grad var det antiimperialistiska arbetet frånvarande i Förbundets medvetande att det inte alls berördes i debatten om Verksamhetsplanen före CK-mötet. CKs beslut var därför inte alls förankrade i organisationen och när det då naturligt uppkom ett motstånd

mot de nya signalerna i en del avdelningar, så hade inte förbundsledningen förmåga att på ett målmedvetet sätt förankra politiken i hela organisationen. Denna ojämnheter och dessa eftersläpningar har tagit lång tid att övervinna, och Förbundet har inte arbetat på ett riktigt helgjutet sätt.

Hösten 1975 har emellertid denna svaghet i stort övervunnits, vilket bl a det nästan helt eniga antagandet av denna verksamhetsberättelse är ett tecken på.

- En annan svaghet är att det på en del håll brustit mycket i skolningen. En rad centrala initiativ har tagits men de har inte mer än i enstaka fall följts upp med ordentlig skolning, om de olika linjerna i motståndskampen i Chile och Palestina, om läget i Vietnam osv.

Utveckla taktiken och perspektivet på vår praktik

AVTALS RöRELSEN 1974

I slutet på 1973 mörknade ljuset över Europa. "Oljekrisen" bredde ut sig, men i Sverige snart efterträdd av feberaktig högkonjunktur och väldiga bolagsvinster. LO slöt på rekordkort tid ett rent lönesänkingsavtal, det ökända 55-öresavtalet. Stora grupper av arbetare vägrade godta detta. I de lokala förhandlingarna utvecklades en lång rad protest- och påtryckningsstrejker.

Detta var Förbundet KOMMUNISTs första "kollektiva" avtalsrörelse. Under närmast tidigare LO-avtalsrörelse, 1971, hade våra insatser varit mer än blygsamma, eftersom Förbundet då hade en ytterst liten närvaro på arbetsplatserna.

Inför 1974 års avtalsrörelse studerades i Förbundet ett skolningsmaterial på hösten.

Kongressen slog fast att avtalsrörelsen var en mycket viktig satsning för hela Förbundet.

De av Centralkommittén antagna riktlinjerna innehöll bl a följande:

Det är lokalt vi kan ingripa. Facket kan inte ens garantera reallönen. Vi måste förbereda lokalt för självständig kamp mot lönesänkingsoffensiven. Mot solidariska lönepolitiken, solidaritet i handling, sympatistrejker, osv. Koppla lönekraven till krav som går mot splittringen. Bort med ackorden – för fast månadslön utan meritvärdering. Kontroll över arbetstakten.

Problem

Trots dessa försök till förberedelser ställdes vi i avtalsrörelsen inför en rad problem, beroende på vår oerfarenhet och pga brister i politiken, fr a taktiken till facket.

Förbundsledningen förmådde inte på ett tidigt stadium ge en konkret vägledning för hur cellerna skulle agera i de lokala avtalskamperna, hur man skulle ställa och förankra krav, skjuta facket framför sig, osv.

En del togs på sängen i den lokala avtalsrörelsen, man kom inte igång att formulera krav förrän förhandlingarna var i full gång eller lokalavtal slutet. Vissa celler underskattade möjligheterna att mobilisera arbetskamraterna och kom därför med tåget i sista stund. Andra rusade långt före arbetskamraterna och blottade sig själva för klassfiendens attacker.

Men det fanns också kamrater som uppträdde mycket bra, trots att man kanske var ensam på arbetsplatsen, i god tid började arbeta för att förankra kraven, skickligt trappade upp militansen bland arbetskamraterna och tillsammans med dem drev facket framför sig.

Linjen till facket

Det fördes ingen diskussion om linjen till facket förrän på ett PB-möte senare under våren.

I den av januari-CK antagna linjen, återgiven i "Politiken i avtalsrörelsen" hävdades:

"Att i slutskedet av eventuella lokala förhandlingar genom ev. arbetarkommitté eller i egen regi, dvs några arbetare, sammankalla till stormöte där de lokala förhandlingarna skall diskuteras. Till

detta skall facket kallas för att ställas mot väggen. Målet skall inte vara att ta ställning, för eller mot, eventuella lokala avtal. Målet skall vara att diskutera läget och eventuella kampåtgärder. Det är viktigt att understryka att *mötet inte skall ta ställning till några avtal*.

Möjligheterna för att sammankalla till ett sådant möte är givetvis beroende av missnöjet och kampstämningar. Men vi skall försöka ändå att sammankalla till sådana möten. Där målsättningen är att avslöja facket och försöka ta över initiativet till kampberedda arbetare.”

Denna omöjliga vänsterism var knappast vägledande och kamraterna agerade bättre i praktiken. Men eftersom de fick agera efter eget huvud, utan klar nationell linje, så blev resultatet en stor oenhetlighet i den politiska linjen från arbetsplats till arbetsplats. En del kamrater försökte i flygblad spontanistiskt proklamera ”den självständiga kamporganiseringens” nödvändighet, när tilltron till det traditionella facket var långtifrån uttömd.

Andra agerade bättre, men saknade en taktik för ”reträten” när de fått arbetskamraterna med sig mot klassamarbetsstyrelsen men saknade möjlighet att gå vidare i kampen mot arbetsköparna.

En mycket viktig erfarenhet

Huvudsidan i bedömningen av 1974 års avtalsrörelse är att det var en mycket viktig skolande erfarenhet för Förbundets kader på arbetsplatserna. För första gången kom celler och enskilda kamrater ut i verkligt massarbete. Till skillnad från övriga vänsterorganisationer som hängav sig åt den mest inskränkta ekonomism, så strävade våra kamrater att koppla lönekampen till en kamp mot splittringen och andra viktiga frågor, arbetsmiljön m.m. På många platser var vi drivande i rörelsen. Även de som inte lyckades ingripa med en kamplinje fick ovärderliga erfarenheter av ekonomisk kamp och taktik till facket. Bristerna i vårt förhållande till facket reste en mycket viktig diskussion.

Nationella AU drog i en värdering i *Kommunist* 16 bl a följande slutsatser:

Avtalsrörelsen måste förberedas mycket bättre, konkretisera kraven och börja jobba för dem redan på hösten. Experimentera med att gå in i förhandlings-kommittéer och liknande, vilket vi tidigare varit motståndare till.

AVTALSRÖRELSEN 1975

Storbolagens vinster fortsatte att stiga under 1974 och utmanande sticka arbetarna i ögonen. Emellertid blev bilden branschmässigt splittrad mot slutet av 1974: varv, bil, trä och papper började alltmer drabbas av den ekonomiska krisen. Detta betingade en mycket olikartad utveckling av arbetarnas ekonomiska kamp från bransch till bransch.

Kampen mot 55-öresavtalet 1974 gick genom en rad nya strejker över i avtalskampen 1975. Proteststrejkerna mot 55-öringen hade knappt slutat förrän städerskor, sömmerskor m fl drogs in i kampen. Dessa följdes i sin tur tätt i hämlarna av ett växande muller i skogarna i norr, som i mars 1975 ledde till den största strejken i Sverige sedan Metallstrejken 1975.

Mot denna bakgrund var LO och kapitalisterna tvungna att klämma fram ett bättre centralt avtal än året innan. Men Skogstrejken hade knappt slutat förrän de första lokala avtalsstrejkerna drog igång.

”Rikta kraven uppåt”

Verksamhetsplanen från september 1974 tryckte på att cellerna skulle koncentrera sig på följande områden.

”1. Inflation och lönesänkningar.

2. Fast lön utan meritvärdering – mot prestationslön.

3. Den fackliga förhandlingsordningen (allt från myglet på Blasieholmen till den lokala förhandlingen)”

Dessa huvudfrågor skulle drivas redan på hösten. T ex genom att på fackmöten föreslå uttalanden riktade mot Metall med uppmaning att säga upp 1974 års meritvärderingsavtal.

Detta sätt att jobba skulle förankras och utvecklas på två arbetsplatscell-konferenser under hösten. Men då AP-AU drog igång vittgående nya diskussioner om facket på dessa konferenser, spreds förvirring och tveksamheter om vad egentligen Centralkommitténs linje för arbetet i avtalsrörelsen innebar.

När CK i januari skulle lägga fast en noggrannare plan för avtalsrörelsen var därför förankringen av politiken i cellerna försenad. En del celler hade dock gjort ett bra arbete: vidgat sitt kontaktnät, fått bättre grepp om förhållandet mellan de aktiva medlemmarna och klassamarbetsstyrelserna, drivit igenom uttalanden och krav, fört propaganda om vad LOs bud egentligen innebar, m m.

”Utgå från de konkreta styrkeförhållandena”

CK värderade arbetet på hösten och lade vid sidan av framgångarna märke till en viktig politisk svaghet. Cellerna hade på flera håll i huvudsak utgått från motsättningen arbetare – fackbyråkrater, i stället för motsättningen arbetare – arbetsköpare, och man hade riktat mobiliseringen inför fackmötena framför allt mot byråkraterna. Därmed hade man spelat dessa i händerna, sakfrågorna hade skymts av en prestigekamp om förtroende för styrelsen eller inte. Detta arbetssätt kritiserades starkt av CK.

Grundtonen i den av CK antagna linjen var att cellerna och enskilda kamrater på arbetsplatserna skulle göra en konkret bedömning och arbeta för sådana krav och organisationsformer som verkligen lade initiativet i basen. Med denna utgångspunkt förkastade CK att ställa nationella krav, eller kräva alla förbundsavtal ut på omröstning. Detta motsvarade inte rådande styrkeförhållanden på något sätt.

”Vad vi förlorar centralt tar vi igen lokalt” var CKs korrekta paroll, och följande krav sköts fram som viktiga för den lokala arbetskampen:

Generella påslag i kronor och ören som minst garanterar reallönen.

Kraftig höjd lägsta tidlön för att slå mot lönesplittringen.

Fast lön utan några prestationsdelar med krav på återkommande förhandlingar lokalt för att hänga med i prisutvecklingen.

Koppla lönekrav och löneformskrav till arbetstakten.

Mot parollen ”alla avtal ut på omröstning” som i nuvarande styrkeläge förlägger initiativet i förbundsbyråkratins händer ställdes: Bundna mandat, öppna förhandlingar, beslutande möte innan lokala avtalet skrivs under.

Vikten av att förankra kraven på basplanet genom arbete i och utanför de traditionella fackliga strukturerna underströks, men CK gick också in i den omstridda frågan om att sätta sig i en förhandlingsdelegation. Här kritiserades den tidigare synen och följande inriktning togs:

Om vi fått ett stort stöd bland arbetarna för våra krav, drivit igenom de arbetardemokratiska kraven på förhandlingarna (bundna mandat, öppna förhandlingar, beslutande möte innan påskrift), samt klargjort vår syn, att det är styrkan och enigheten i basen, bland arbetarna, som är avgörande för resultatet, då skulle vi sätta oss i förhandlingsdelegationen.

Centralkommitténs vägledning från januari 1975 var ett mycket stort steg framåt jämfört med linjen året innan.

Lokala avtalskampen

Förbundet KOMMUNISTs kader har varit ute i god tid och överlag agerat mycket enhetligare än 1974. De flesta celler har försökt koncentrera kraven till huvudfrågorna, förankra dem i basen, försökt binda upp fackstyrelserna. En del celler har förenat detta med ett viktigt och framgångsrikt arbete i arbetsmiljöfrågor.

Den spontanism och vänsterism som 1974 fanns i en del cellers praktik har inte funnits i år. Ett uttryck för att kamraterna tagit fasta på CKs uppmaning att hela tiden föreslå anpassade organisations- och kampformer är att inga kamrater fått sparken. Å andra sidan har en del celler gjort mycket litet eller ingenting i avtalsrörelsen. I de flesta fall har detta berott på dåligt konjunktur för den egna branschen, men också på en bestående oförmåga till politiskt ingripande verksamhet. På andra arbetsplatser har cellerna genom sitt arbete ökat sin förankring, stärkt förtroendet för kommunisternas linje i den ekonomiska kampen bland breda grupper av arbetare, och fått nya viktiga erfarenheter.

Solidaritetsarbetet

Ett viktigt arbete under våren har varit solidaritetsarbetet med skogsarbetarna. Här fungerade många avdelningar föredömligt. Stockholmsavdelningen t ex tog snabbt initiativ till solidaritetskommittéerna på arbetsplatserna, senare också i bostadsområdena. Samordnings av dessa arbetande kommittéer ställdes sedan framgångsrikt mot högeropportunisternas byråkratiska försök att uppifrån utropa kommittéer, bilda ”kändis”-kommittéer, osv – allt utan något basarbete.

För bredare politiska arbetsplatsavantgarden

Redan under Förbundets första år menade vi att viktiga delar av arbetaravantgardet fanns och skulle komma att finnas utanför Förbundet. Vi menade att kommunisterna måste arbeta för en samsamsmältning med de av ”strejkuppsvinget utkristalliserade kärngrupperna av klassmedvetna arbetare” (Kommunist 4-5). Av naturliga skäl, dvs vår brist på förankring på arbetsplatserna, fick inte detta någon större praktisk betydelse förutom på några platser (t ex Grängesberg).

Arbetarkommitté-tiden

Vid brytningen 1972 drog vi slutsatsen att antikapitalistiska grupper av arbetare på arbetsplatserna (arbetarkommittéer) hade en central roll i uppbygget av ett revolutionärt arbetaravantgarde. Detta gjorde vi utifrån framför allt erfarenheterna från det stora arbetaruppsvinget i Italien 1969 och framåt, men även utifrån utvecklingen i samband med gruvarbetarstrejken 1969-70.

På en del arbetsplatser fanns vid denna tid också radikala arbetargrupper, som arbetade självständigt från den fackliga byråkratin, t ex Röda Elverks-gruppen i Stockholm. Med satsning på arbetarkommittéer såg vi en möjlighet att ge dessa grupper en gemensam form och inriktning.

Fram till våren 1974 bestod Förbundets arbete på arbetsplatserna i stor utsträckning av försök att bilda arbetar-kommittéer. Medlet för detta var oftast att ge ut en fabrikstidning. Endast i något fall uppstod en kärna i samband med en kampsituation.

Det fanns under lång tid flera olika uppfattningar i förbundet om den strategiska betydelsen av arbetarkommittéuppbygget. Vissa kamrater såg arbetarkommittéerna huvudsakligen som förstadier till massorgan med perspektivet utveckling till arbetarråd.

Första kongressen betonade arbetarkommittéernas roll i partibygget. I polemik med KFmlr och RMF underströks att partibygget inte kunde innebära enbart agitation och propaganda,

utan måste grundas i ett deltagande i kampen, i resandet av ett revolutionärt alternativ i praktisk handling. Detta skulle vara utgångspunkten för arbetarkommittén.

Mot en realistisk syn på avantgardeorganiseringen

Den värdering av Förbundets arbetsplatsarbete som började sommaren 1974 visade emellertid klart att vi överskattat möjligheterna att bygga stabila arbetarkommittéer.

De kärngrupper som funnits 1971-72 och som vi sett som början till arbetar-kommittéer hade huvudsakligen varit av övergångskaraktär. Så småningom kom de mest att bestå av Förbundet KOMMUNIST-cellen med sympatisörer. I en resolution januari 1975 sammanfattade politbyrån:

”Det finns i 'För arbetarmakt – För kommunismen' ingen realistisk syn på *läget i dag* när det gäller formerna för arbetet med bredare arbetargrupper. Det antas underförstått att det går att bygga arbetarkommittéer i ganska stor skala. Dessa tilldelas vittgående uppgifter och en avgörande roll för att utveckla kampen och organisera arbetaravantgardet. Cellens uppgifter framställs därför på ett felaktigt sätt. Enligt 'För arbetarmakt – För kommunismen' skall den ta upp övergripande frågor, men i stort driva kampen genom arbetarkommittén...

Former som fabriksgrupper och arbetarkommittéer. befinner sig helt i sin linda idag och kan inte fylla alla de funktioner som nämns (i 'För arbetarmakt – För kommunism'): ”vara en stabil samlingsplats för stridbara arbetare”, ”ge avantgardet en självständighet i förhållandet till facket”, ”organisera nya arbetarkämpar som träder fram kampen”... Förbundet KOMMUNISTs celler är idag avgörande för formeringen av arbetaravantgardet. Förbundets celler har idag också en viktig självständig roll för fabrikskampens utveckling, en roll som endast sällan kan fyllas av revolutionära fabriksgrupper och liknande former. Cellerna får idag alltså ta på sig en mängd uppgifter som i framtiden delvis kan läggas på bredare arbetargrupper.”

Politbyråns riktiga slutsats är att förbundet på ett helt annat sätt utifrån en realistisk värdering av läget måste ta itu med formeringen av en klasskampsinriktad förtrupp. Och att det är oerhört viktigt att vi i detta arbete inte försummar uppgiften att politiskt och organisatoriskt stärka cellerna och cellernas massarbete. Detta måste dock ske förenat med arbetet för ett bredare avantgarde på den nivå där detta är möjligt.

Stärk celluppbygget

Här påtalade Politbyrån en tidigare försummelse att planmässigt bygga upp cellerna. Cellernas uppgifter sammanfattades av PB: Analysera företaget, skola sig fackligt, organisera allsidig agitation och propaganda, vara drivande i den ekonomiska kampen, föra in politiska frågor, antiimperialistisk solidaritet, m.m.

”Propaganda, agitation, rekrytering för studier, kamp, organisering och solidaritetsarbete bildar en enhet i arbetet på att göra kadern (kommunisterna) till förtrupp och förtruppen (de stridbara arbetarna) till kader.”

”Arbetarsolidaritet”

1971 hölls en konferens i Uppsala där många av strejkledarna från strejkvågen 69-70 deltog. Erfarenheterna diskuterades och resultatet lades fram i skriften ”Strejk”.

Året därpå hölls AK-72 (Arbetarkonferensen -72). Men många av strejkledarna från AK-71 var inte längre med.

Däremot var de flesta vänsterorganisationer företrädade, bl a Förbundet KOMMUNIST. Nu bildades Arbetarsolidaritet som ett kontaktorgan för utbyte av erfarenheter och samordning av solidaritetsarbete vid strejker. Under ett års tid gjorde man en del insatser, sedan avtynade verksamheten.

Inom Arbetarsolidaritet fanns olika uppfattningar om hur organisationen skulle utvecklas. Den

enda kvarvarande delen av strejkavantgarder, en grupp gruvarbetare från Malmfälten hyste starka syndikalistiska och ”anti-vänstergrupps”-stämningar och ville skapa en egen politisk organisering av Arbetar. solidaritet. Förbundet KOMMUNIST såg Arbetarsolidaritet i perspektivet av en kontaktorganisation på det nationella planet mellan de lokala arbetarkommittéerna.

I förbundets arbete med AS fanns samma felbedömning av klasskampsläget som i arbetet med att bygga upp arbetarkommittéer. Vi såg inte klart att AK-71 var en tillfällig höjdpunkt efter strejkvågen. Vi förstod inte att AS inte kunde existera som en samordning mellan arbetarkommittéer i det rådande läget. Vi misslyckades att politisera AS i ”vår” riktning och få dessa kamrater att tillsammans med oss utveckla ett uppbygge av arbetarkommittéer.

Under 1973 innebar dock arbetet med Arbetarsolidaritet att vi kunde arbeta bättre i solidaritetsarbetet med strejker än vad vi skulle kunnat göra enbart utifrån våra dåvarande kontakter.

Arbetarkonferensen 1974

De felaktiga uppfattningar som fanns i arbetet med AS fanns delvis kvar när förbundet arbetade inför Arbetarkonferensen 1974. Syftet med vårt arbete var att samla breda grupper av stridbara och kamperfarna arbetare tillsammans med förbundets arbetsplatskader för att diskutera framför allt uppbygget av fabriksgrupper på basplanet. Ideologin om ett snabbt uppbygge av arbetarkommittéer nådde sin höjdpunkt på denna konferens.

Konferensen samlade ca 250 arbetare från hela landet. Det var några enskilda stridbara arbetare, några som dragits in i arbetarkommittéernas arbete, kamrater från Förbundet Arbetarmakt men framför allt förbundets kader. Till allra största delen var det unga oerfarna kamrater.

Konferensens svagheter var främst oklart syfte, dogmatisk ”ställ facket åt sidan”-uppfattning hos många deltagare, samt en stark spontanistisk tendens hos fr a en del av förbundets deltagare. Man ville lägga omfattande uppgifter på organisationskommittén och föreföll att se partibygget som en utveckling och samordning av arbetarkommittéer.

Huvudsidan i bedömningen av konferensen är dock positiv: Att denna för förbundet stora satsning gick att genomföra, att den samlade så många och att arbetet inför konferensen på många platser spelat en stor roll för att bredda kontakterna inför avtalsrörelsen var en framgång.

Arbetarkonferensen 1975

1975 genomfördes en ny arbetarkonferens. Denna gång skulle konferensen vara mer direkt inriktad på avtalsrörelsen, ett led i uppbygget av bredare avantgardegrupper inför avtalsrörelsen.

Den kom i god tid innan det centrala avtalet var slutet och för många celler var den en god hjälp i arbetet för att börja mobiliseringen. Andra celler utnyttjade inte möjligheterna på samma sätt.

Kvantitativt var konferensen en klar framgång, 150 fler deltagare än 1974. Men rekryteringen var denna gång ännu mera inskränkt till förbundets egna kontakter och unga, relativt oerfarna kamrater. En av anledningarna till att inga företrädare för de arbetare som då nyligen varit ute i kamp deltog var förtalskampanjer och intriger från andra vänsterorganisationer.

När själva avtalskampen inte kommit igång och så många deltagare var gröna på sina arbetsplatser så fanns det ingen verklig grund för utbyte av kamperfarenheter m.m. Konferensens gruppdiskussioner gav mest för de verkliga oerfarna kamraterna.

1975 års arbetarkonferens var mer politisk än 1974 års. En viktig resolution om §32-

utredningen togs efter delvis häftiga diskussioner. Den fungerade som en god vägledning för många i det lokala arbetet. Vidare tog konferensen beslut om att bilda en ”Fond mot kapitalets förtryck” för att stödja bl.a. sparkade arbetare. Tyvärr var detta beslut inte väl förankrat, vare sig inom förbundet eller bland andra grupper som är nödvändiga att dra med i arbetet med fonden.

I ett visst avseende var målsättningen med 1975 års konferens mer oklar än 1974, eftersom denna konferens inte var kopplad till arbetarkommittéuppbygge. En hel del av den ideologiska inramningen från 1974 försvann därför.

Konferensen 1974 och 1975 var värdefulla för förbundets arbetsplatsarbete. Det återstår att klarlägga vilka former vi ska arbeta för i framtiden.

Utvecklingen av förhållandet till fackföreningarna

Lite förenklat kan man säga att det går att fånga en viktig fas av den svenska vänsterns historia med två ord: Gruvstrejk, Skogsstrejk.

Gruvarbetarstrejken hade avgörande betydelse för vänstern. Klassperspektivet, att arbetarklassen måste stå i centrum, erövrades. Den ställde också frågan om facket. Under en lång fas av strejken var huvudfrågan huruvida strejkkommittén skulle förhandla själv eller om representanter för LO skulle få vara med i förhandlingsdelegationen. Det slutade med att LO fick in en ordentlig fot. En betydande del av vänstern menade att det var detta som var avgörande för att strejken inte fullföljdes.

Slutsatsen var given. Det gällde att i varje kamp hålla facket utanför. Arbetarna måste organisera sig ”självständigt”, utanför ”facket”. KFMLR ställde parollen: Ställ facket åt sidan, och menade att facket var huvudfienden.

Förbundet KOMMUNIST präglades också av starka vänsteristiska drag. Vi eftersträvade visserligen en smidigare taktik än KFMLR. Men målsättningen var densamma: att få facket ställt åt sidan.

Under flera år var Gruvstrejken den helt dominerande erfarenheten. Men 1975 hade vänsterismen redan börjar undermineras på en rad områden. Skogsstrejken kom med dödsstöten. Den största strejken sedan 1945 visade helt klart att man under vissa betingelser kunde ha stor nytta av de fackliga strukturerna i kampen. Ja, att stort delar av strejken bars upp av sektioner och avdelningar. Att fasthålla vid parollen Ställ facket åt sidan, eller att ha detta som målsättning, blev mot Skogsstrejkens bakgrund alltmer orimligt. I stället började för Förbundet frågan alltmer bli: Hur skapa starkast möjliga kampfront mot arbetsköparna och vilka former kan en sådan front ta sig.

Efter Skogsstrejken finns inget verkligt utrymme för vänsterismen i förhållandet till facket. Det finns utrymme för högeropportunist och militant nyreformism. Det finns utrymme för en korrekt linje. Vi ska granska kampen för denna noggrannare.

Vänsterismens ursprung i Förbundet KOMMUNIST

Den sociala förutsättningen var studentrörelsebakgrunden, den nära nog totala avsaknaden av arbetarkader. Den politiska förutsättningen var en i vissa avseenden vänstersektaristisk brytning med den stalinistiska traditionen.

Till detta kom den specifika konjunkturen i den ekonomiska kampen vid tiden för Förbundet KOMMUNISTs bildande. Ett stort antal av strejkerna 1969-70 kom just att ställa facket åt sidan, välja strejkkommittéer, osv. (De strejker som inte tog sig dessa uttryck uppmärksammade vi inte.) Av detta drog vi slutsatsen att facket måste ställas åt sidan i kampen.

”Fackföreningarnas byråkratiska struktur, klasslagarna på detta område, och olika överens-

kommelser mellan fackföreningarna och arbetsköparna utesluter möjligheterna att någon struktur inom fackföreningsrörelsen skulle kunna agera efter en revolutionär politik... Vi vill inte /.../ principiellt avvisa möjligheten att sätta sig i styrelser på lokalplanet för att göra avslöjanden, förutsatt att vi har en stark förankring på basplanet.”

(Resolution om arbetsplatspolitiken, maj 1971.)

Och resolutionen tillade:

”Men arbetet i fackföreningar är helt underordnat vårt uppbygge av celler och fronter.”

Vi skulle alltså möjligen kunna ta fackposter för att göra avslöjanden enligt denna syn. Men vi ställde aldrig frågan om vi kunde utnyttja olika fackliga förtroendeposter för att befordra arbetet att utveckla arbetarnas organisering och kamp.

”Den självständiga arbetarkampens teori” 1972-73

1972 började vi bryta med stelbentheten i vår tidigare arbetsplatspolitik. Men inte i synen på facket. I stället byggdes den tidigare sekterismen in i en ny teori. Det nya synsättet och arbetet hade flera progressiva drag. Vi insåg t ex klart nödvändigheten av en arbetardemokratisk organisering i kampen med delegater valda underifrån, hela tiden kontrollerade av arbetarna, osv. Mot KFmlr:s och andras inskränkta hållning i den ekonomiska kampen: att enbart syssla med lönefrågor, så ville vi inrikta kampen på arbetsplatserna på maktfrågorna i företagen.

Men teorierna från 1972 bar också allvarliga fel.

- Vi insåg inte att strejkkommittéer och liknande organisationsformer till sin helt dominerande karaktär var nya former i den fackliga organiseringen. (Visserligen till skillnad från de traditionella strukturerna inte uppbyggda kring klassamarbetspolitiken och länkade till en apparat integrerad i det kapitalistiska samhällets beslutcentra, utan tvärtom former som gynnar brytningen med klassamarbetspolitiken.) I stället betonade vi att de var former som till sin karaktär pekade fram mot arbetarråden.

”De revolutionära cellerna arbetar med sikte på att utvidga denna självständiga arbetarorganisering / av arbetarna valda företrädare utanför den traditionella fackliga ordningen / till arbetarråd som genom den socialistiska revolutionen griper makten.” (*Röda Arbetet*, 2/72).

Med den felaktiga synen på dessa organisationsformer klarade vi inte det oerhörda kvalitativa språnget från denna typ av facklig organisering till en revolutionär klassorganisering som sätter politiken i högsätet, t ex arbetarråd. Detta öppnade för spontanistiska avvikelser.

- Vår praktik uttryckte en felaktig syn på vad politisering av den ekonomiska kampen innebär. För en dominerande strömning i förbundet räckte det med att skjuta in den ekonomiska kampen på maktfrågorna i företaget samt utveckla en allsidig propaganda för att kampen skulle anta en politisk karaktär. Nödvändigheten för kommunisterna att föra in politiska frågor på arbetsplatserna och församhälliga kampen tenderade att försvinna.

- Vi hade en sekteristisk inställning till arbetarnas permanenta organisering, och syftade att ”ställa facket åt sidan i kampen”.

Våra egna erfarenheter från denna tid av arbetarkamp (Electrolux, SAAB m fl) tolkade vi som bekräftelser på denna teoris riktighet. Emellertid idealiserade vi dessa strejker, glömde bort många av svårigheterna efteråt, försummade att göra grundliga analyser av orsaken till nederlagen. I den svenska ankdammen togs varje utbrott som ett tecken på framgång.

Ställ fackbyråkraterna mot väggen. Avslöja dem, ställ dem åt sidan i kampen, bilda strejkkommittéer och dra igång. Det var vår linje. Men vi ställde inte frågan: klarar vi det här?

Vi gjorde sällan konkreta bedömningar av styrkeförhållandena mellan oss och klassarbetarna. Vi ställde inte frågan: Hur kommer det sig att fackbyråkraterna till sist alltid kom i

överläge och öppet kunde sluta allians med arbetsköparna? Finns det ingen taktik som frilägger motsättningen till kapitalet och tvingar klassamarbetsmännen att åtminstone hålla sig i bakgrunden?

Eftersom vi inte ställde dessa frågor blottade vi inte heller svagheter i 1972 års AP-resolutions syn på facket, trots att praktiken pekade på dessa svagheter redan våren 1973.

Första kongressens syn

Inför 1. kongressen gjorde vi inte någon noggrann genomgång av vår taktik i förhållande till facket eller synen på utvecklingen från den spontana kampens organisationsformer till arbetarråden. Därför kom en rad av de ideologiska felaktigheterna i ”den självständiga arbetarkampens teori” med i Programdel 2, ”För arbetarmakt – för kommunismen”. Texten ”Vår strategiska syn på fackföreningarna som odugliga i kampen för arbetarmakt och strejkrörelsens erfarenheter pekar klart ut nödvändigheten av en alternativ självständig organisering. Orden strejkkommitté och stormöte har kommit till arbetarklassen för att stanna. Den självständiga kampens ordförande kommer att utökas med avdelningsdelegerade, fabrikskommitté, arbetarråd...”

För arbetet idag fanns ingen klar vägledning, utan mer en allmän uppmaning:

”Det måste också betonas att vi är mycket återhållsamma med den typen av engagemang inom facket, (La på oss fackliga förtroendeposter) och att ett sådant arbete ständigt måste underordnas arbetet utanför facket.”

Dock fanns här en del framsteg. Texten en klar brytning med 1971 års sektaristiska linje att vi ställer upp till fackposter enbart för att avslöja facket. Programdel 2 framhöll i stället: ”Hur vi ska arbeta inom fackliga organ avgörs av hur detta påverkar målsättningen att befrämja den självständiga kampen”. Alltså en strävan att utgå från kampens krav i stället för som 1971: medvetandehöjandets krav.

Vändningen inom Förbundet 1974-75

1. Ända fram till 1974 hade gruvstrejken varit den dominerande erfarenheten, vilket också framgår av följande statistik.

Strejkerna i Sverige 1/1 1969 – 30/6 1975.

År	Antal strejker
-69	17
-70	137
-71	63
-72	44
-73	65
-74	220
-30/6 1975	123

Som vi ser fick arbetarnas ekonomiska kamp 1974 betydligt större omfattning inte bara än 1971-73 utan också större än uppsvingets år 1970. Och här var en annan tendens än 1970 stark. Endast ett litet fåtal strejker bildade strejkkommittéer. I några fall spelade den lokala fackklubben en positiv roll för kampen, t ex LM Söderhamn. (Om så hade skett 1970 hade vi överhuvudtaget inte uppmärksammat.)

Bakgrunden till den annorlunda tendensen i arbetarnas sätt att föra kampen 1974 jämfört med 1970 kan bl a sökas i den förfinade taktik mot vilda strejker som LO och SAF utvecklade vid vederlagsstrejkerna 1972 med ökad repression och hets mot militanterna, vägran att förhandla med andra än facket, osv. 1970 ställde sig facket självt till stor del åt sidan genom sin oer-

hörda stelbenthet gentemot arbetarnas plötsligt vaknande kamp. 1974 och i än högre grad 1975 började lokala fackklubbar visa en större smidighet och rörlighet gentemot militanta strömningar bland arbetarna. En stor betydelse hade naturligtvis också det att strejkerna denna gång kom i direkt anslutning till den avtalsrörelse facket drev, vilket inte var fallet 1970.

Kampen mot 55-öresavtalet blev alltså också en första kamp mot vänsterismen i förbundet. Att den kunde bli det berodde på att det var förbundets första kollektiva avtalsrörelse där de tidigare teserna verkligen ställdes på prov.

Så kom 1975 års avtalsrörelse och Skogstrejken och nu hade verkligheten för gott gjort upp med vissa av våra teser från 1971-73.

2. Under 1972-73 var förbundets linje att arbeta med två organisationsformer på arbetsplatserna, arbetarkommittéer för avantgardet, "självständig organisering" (direkta delegater, stormöten, strejkkommittéer) för arbetarnas massa. 1974 började det stå klart att arbetarkommittéerna inte hade de utvecklingsmöjligheter vi trott, att enbart arbete med "självständig organisering" inte var tillräckligt för en enad och stark front i kampen, att tonvikten på enbart "självständig organisering" skapade stora problem för massarbetet i lugna perioder. Vi var passiva i förhållande till hur facket fungerade, likgiltiga för hur gruppstyrelser och skyddsombud valdes. Kamrater började inse att vi skulle bli en sekt om vi inte utvecklade en linje och ett aktivt förhållande till klassens permanenta organisering på arbetsplatserna, fackförningarna, för att såväl i kamp som i lugna perioder kunna arbeta i och utanför det traditionella facket för att flytta fram arbetarnas positioner.

3. Rekryteringen av arbetare till organisationen är fortfarande blygsam. Men proletariseringen har haft till följd att en rad medlemmar i Förbundet KOMMUNIST jobbar bra på sina arbetsplatser, har skapat sig förankring, osv. Det har inneburit ökade påstötningar från arbetarkamraterna att ställa upp till förhandlingskommittéer, gruppstyrelser, skyddsombud, osv. Här har kamraterna ställts inför frågan om hur vi tar ansvar för vår politik och det förtroende vi lyckats skapa. Här går det inte att dra sig undan med fraser on: "självständig arbetarkamp".

Särskilt 1975 har celler och enskilda kamrater börjat göra en hel del viktiga erfarenheter av hur man utifrån fackliga positioner kan arbeta för att stärka den militanta arbetarenheten (LM, Elux, Atlas, Domearvet, m fl).

DEBATTENS UTVECKLING

Det var ingen lätt process att övervinna teorier som många hållit för särpräglade Förbundet KOMMUNIST som politisk tendens. Och uppgiften gjordes inte lättare av *förbundets ojämna utveckling*. Medan man t ex på LM 1974 såg det som en omedelbar viktig uppgift att börja med gruppstyrelsearbete, befann sig andra celler i det första stadiet av kontakt-knytande på arbetsplatsen. Det sätt som AP-AU ledde debatten 1974 befrämjade inte att organisationen ställdes på en enhetlig linje, tvärtom. AP-AU såg tidigt bristerna i vår gamla linje inklusive skrivningarna i "För arbetarmakt – för kommunismen". Men utan att avvakta en debatt kring den värdering av vårt arbete på arbetsplatserna som startade sommaren 1974, så drog AP-AU på ett spontanistiskt sätt igång en debatt kring en djupgående uppgörelse med linjen i "För arbetarmakt – för kommunismen". Naturligt nog stötte AP-AUs strävanden på motstånd. När Politbyrån saknade förmåga att ta ett samlat grepp, så uppstod en tids häftig förvirring och apvärderingarna överspelades innan det blivit någon kollektiv politisk värdering och debatt.

1975 har utmärkts av en uppstramning. Centralkommitténs linje för avtalsrörelsen som togs januari 1975 innebar ett genombrott för en korrekt hållning. Under Skogstrejken kunde CKs överväldigande majoritet ena sig kring en syn som just utgick från att "ställa bästa möjliga kamporganisering" mot arbetsköparna.

Var står Förbundet KOMMUNIST nu jämfört med 1970?

Förbundet KOMMUNIST bar under de första åren många av sektens kännetecken: den ”teoretiska cirkeln”. I vänstern var vi starkt isolerade och vi saknade inflytande i någon viktig rörelse. Den politiska brytningen i vår teori och politik 1972 var en förutsättning för att kunna häva isoleringen. Men i brist på verklig anknytning till samhälleliga rörelser hängav vi oss i stor utsträckning till den vackra idébilden av en ny arbetarrörelse.

Som politisk profilerad tendens framträdde förbundet på allvar 1973 genom Arbetarmakts-tågen. Men ännu efter kongressen måste vi konstatera:

”Förbundet KOMMUNIST lider av en politisk och social isolering. Det finns ingen rörelse runt organisationen. Vår politik är inte förankrad i något bredare skikt runt oss. Det är få som spontant stöder vår politik eller ställer upp och vill jobba med oss. Detta beror på läget i klasskampen men i viss mån också på vår egen bakgrund, teori och politik.” (diskussionsmaterial till 1. CKs 1. plenar),

Men där började också nyorienteringen mot praktiken. Kvantitativt har inte förändringarna varit så stora, men kvalitativt har vi genomgått en väldig utveckling. På många viktiga orter har vi brutit igenom vår isolering. Vi har gjort upp med sekteristiska tendenser, breddat vår ingripande politik och propaganda, utvecklat taktiken på viktiga arbetsfält. Vi har skaffat oss ett visst politiskt inflytande på arbetsplatser, i den antiimperialistiska rörelsen, i husrörelsen...

Själva vänstern uppvisar 1975 vad gäller styrkeförhållanden en mycket mer splittrad bild, i den meningen att ingen tendens inom vänstern har det dominerande politiska inflytandet i flertalet viktiga samhälleliga rörelser, på arbetsplatserna, i den antiimperialistiska solidaritetsrörelsen, osv. För att i detta läge stärka den revolutionärt-kommunistiska tendens Förbundet KOMMUNIST representerar, måste vi befästa vår förankring i proletära miljöer, stärka organisationen som kaderorganisation och utveckla oss som kollektiv politisk och organisatorisk kraft.

ORDLISTA

Ekonomism avser avvikelser som tilldelar den ekonomiska utvecklingen, de ekonomiska frågorna, ”dagsfrågorna”, alltför stor betydelse, och inskränker kommunisternas uppgifter. Ekonomism i den teoretiska analysen innebär att se den politiska, ideologiska, sociala utvecklingen som enkla biprodukter av den ekonomiska. Ekonomism i det politiska arbetet innebär att inskränka sig till att driva det spontana missnöjets omedelbara krav, utan att vidga och utveckla denna kamp till en alltmer helhetlig kamp mot det kapitalistiska systemet. Ekonomism i arbetsplatsarbetet innebär att endast tilldela kommunisterna rollen att vara ”facklig förtrupp”, att försumma att kommunisterna också måste föra in politiska frågor och sträva att utveckla en politisk kamp från arbetarnas sida. Ekonomism i den ekonomiska kampen innebär att inskränka denna till blott och bart lönekamp, o s v.

Formalism innebär att konstruera scheman (formler) för hur det bör vara utan att göra konkreta undersökningar av de konkreta styrkeförhållandena i klasskampen och basera sin politik på detta. Främsta exemplet på en formalistisk politik idag är trotskisternas. Oavsett de olika klasskrafternas styrka upprepar de sina abstrakta formler: ”proletär enhetsfront”, ”månadslön med indexreglering”, ”nationalisering under arbetarkontroll”, o s v.

Historicism innebär att i analysen och strategin ensidigt utgå från arbetarklassen, dess styrka och mognad, och försumma andra faktorer: andra klasser, staten ekonomin.

Spontanism avser avvikelser som försummar det ”medvetna elementet”, förberedelsen, den permanenta organiseringen. Spontanism kan yttra sig i förnekande eller förringande av det kommunistiska partiets roll för arbetarklassens revolutionära kamp, och därav följande försummelser att konsekvent arbeta för partibygget idag (”partiet växer fram av sig själv”). Spontanism kan också innebära att överskatta det tillfälliga utbrottets roll, kampens roll i sig,

för att skapa en klassrörelse, och inte noggrant analysera kampens karaktär, krav och organisering, samt uppföljning.

Teoreticism, innebär att ha en felaktig syn på förhållandet teori-politik-praktik. ”Ur, den korrekta analysen följer den korrekta politiska linjen och ur denna den korrekta politiska praktiken”. Dialektiken mellan teori och praxis, insikten att det krävs en revolutionär praktik för att utveckla en levande teori, försvinner hos teoreticismen.

Ledare – FK nedlagt

Ur *Kommunist* 41-42 (1982)

Förbundet Kommunist har lagts ner. Vid en konferens den 9 januari 1982, där ett femtiotal medlemmar var närvarande, beslöt man att Förbundet skulle upphöra att existera. Verksamheten har i stort sett legat nere i ett år. Bland kongressens övriga beslut märks att tidskriften *Kommunist* överlämnades till redaktionen, som ska bilda en tidskriftsförening, samt att Göteborgsgruppen ska ge ut en ”internbulletin”, där f.d. FK:are ska kunna debattera aktuella spörsmål.

Hur ska man se det faktum att FK har lagts ner? Var utvecklingen vad som brukar kallas historiskt nödvändig? Är det så som VU-majoriteten började hävda 1979 att ”smågruppernas tid är förbi”? Och hur kunde sönderfallet gå så snabbt och dra med sig också oppositionen, den s.k. Gnarptendensen?

Det är viktigt att försöka svara på sådana frågor om man vill gå vidare. Två politiska kast istället för analys av vad som brast har ju annars varit utmärkande för hur svensk vänster har behandlat sina misslyckanden.

Vi har några artiklar om svensk vänster från 68 under utarbetande och vi hoppas att de inte ska bli de enda inläggen kring denna fråga. Själva försöker vi här helt kort och schematiskt skissa upp bakgrunden till FK:s fall, för att ha en utgångspunkt till vår programförklaring eller vad vi ska kalla den.

En första period i Förbundets utveckling omfattade åren 1970-72. Under de åren sysslade vi med studier och teoretiska analyser. Förbundet präglades starkt av studentvänsterns vilja att avgränsa sig i förhållande till revisionism och dogmatism, utan att bli helt historielös. Därför grep vi tillbaka på en garanterat revolutionär tradition, leninismen, utan att fundera så mycket över att det samhälle som Lenin m.fl. gjort revolution i, var helt annorlunda än det som vi levde i.

Men den arbetarklass, som deltagit i en rad vilda strejker 69-70 följde inte det leninistiska avantgardet. Därför bröt Förbundet 1972 med sin tidigare linje och blev spontanistiskt. Vi begav oss ut på arbetsplatserna för att bygga upp dubbelmakten (arbetarkommittéerna) i Gramscis anda. Vi arbetade med mycket korta tidsramar, så korta att valet 73 blev ointressant. Resultatet av vårt arbete kom dock inte så snabbt som vi hade väntat. Medelålders arbetare ändrar inte sin världsbild lika lätt som unga studenter utan identitet. Detta kan sägas vara den andra perioden i Förbundets utveckling (1972-1976).

1976 blev det rättning i leden i anslutning till en nyleninistisk renässans i Sydeuropa. Förbundet uppfattade sig åter som det leninistiska avantgardet per definition, och därigenom är det ointressant om man har ett brett stöd. Med ”demokratisk centralism” förhindrades diskussion och utvärdering av tidigare erfarenheter. Med disciplin och hatstämningar som piskades upp mot ”Feskeläget” och andra oppositionsgrupper, formades en baskader som följde ledningen på dess ”väg framåt” och sedan inte visade sig kunna forma en slagkraftig opposition.

Perioden utmärks av att FK försöker uppträda som ett parti utan att vara det. Förbundet skaffar sig successivt ett helhetsperspektiv på olika kampområden, samtidigt som det saknar förmåga och resurser att omsätta riktlinjerna i en självständig politisk praktik. Det gäller nu att arbeta för ”en nationell närvaro i ideologisk mening”, dvs på ett propagandistiskt plan. Från två håll hämtade man motiv till att koncentrera sig på politiskt arbete av etablerad art. 1) När man gick ut på arbetsplatserna, hade man upptäckt den traditionellt starka statsfixeringen i det svenska politiska livet i form av passiviteten och förlitandet på att statliga åtgärder ska lösa alla problem. 2) Inte minst viktigt var att man kunde stödja sig på de leninistiska idéerna om att man ska inta och krossa statsapparaten. Dessa leninistiska idéer tänjdes utöver bristningsgränsen och blev till en reformism på parlamentarisk nivå, som både var främmande för Lenin och orealistisk med tanke på FK:s styrka. Med sydeuropeisk förebild tänkte sig förbundet en koalition av vänsterkrafter på en kampplattform med syfte att gå framåt inom det kapitalistiska systemet. Förbundet spekulerade i att föra en vänsterregering till makten, vilket kanske var realistiskt i Italien och Frankrike, men knappast i socialdemokratins Sverige.

Senare samma år kommer borgarregeringen till makten. Detta accelererar processen, eftersom det nu blir nödvändigt att försvara sig mot borgarregeringens hot. I det läget blir FK:s svaga ställning ute på arbetsplatserna och dess parlamentariska frånvaro en oerhörd belastning när det gäller att driva igenom kampprogrammet. Först orienterade vi oss mot de andra vänstergrupperna, där VPK var viktigast att få med. När vi upptäckte VPK:s sekterism gled ledningen vidare högerut i riktning mot SAP.

Cirkeln är sluten och vi är tillbaka vid startpunkten, uppbrottet från ”revisionismen”. Vad var det som gick snett? Vi ska inte göra någon egentlig analys nu, för det behövs en mer omfattande diskussion i *Kommunist*. Men vi kan ta fram och peka på en avgörande punkt. Vi syftar på den okritiska och ytliga anslutningen till färdiga traditioner och till det traditionella sättet att definiera politik som något som ligger utanför vardagen och som analyseras fram i ett fågelperspektiv och sedan föres ner till folket. Kvinno- och miljörörelsen har slagit sprickor i det synsättet inom vissa delar av den breda vänstern, men de har inte påverkat killarna i FK:s gamla ledning mer än på frasstadiet.

En viktig konsekvens av den politiska linje som infördes 1976 blev nedprioriteringen av arbetsplatsarbetet till förmån för nationell politisk kamp med statsapparaten i centrum. Vi hade haft möjligheter idag om vi hade fullföljt arbetsplatspolitiken och jobbat med konkreta frågor. Vi borde ha satsat på lokalt arbetsplatsarbete (även omfattande TCO) och bildat lokala fackliga oppositionscentra. Arbetarklassens radikalisering fr.o.m borgarvalsegern 1976 ökade vänsterns möjligheter att få stöd för sitt fackliga agerande. I stället för att som FK:s ledning ställa en helhetslinje (socialdemokratins) mot en annan (FK:s kampplattform), borde vi ha utgått från arbetarnas medvetandeprocess och arbetat på tre plan, med enskilda frågor, med en övergripande plan och med att själva bli auktoriteter. Nu stärker vi i stället folks syn på vänstern: ”Dom bara sticker”.

Utvecklingen inom FK har alltså enligt vår uppfattning visserligen följt en logik, men den har fördenskull inte varit historiskt nödvändig. Våra misstag kunde ha undvikits i viss utsträckning. Framförallt vill vi tillbakavisa tesen om ”smågruppernas kris”. Krisen är vidare än så, det handlar om leninismens kris och en situation där alternativen till leninismen ännu inte fått konturer som är skarpa nog för att te sig trovärdiga.

Kommunisters uppgifter

Kommunist är nu en tidskrift som inte har någon politisk organisation bakom sig. Det är klart att utan anknytning till en politisk praktik, blir en teoretisk tidskrift en papperstiger. Men inget säger att den politiska praktiken måste vara en speciell organisations praktik.

Inom den svenska vänstern finns idag en massa oorganiserade människor. De teoretiska tidskrifterna däremot är mer eller mindre uppknutna till någon politisk organisation. I ett sådant läge kan en obunden tidskrift göra nytta. Vi kan föra en öppnare, mer förutsättningslös diskussion, just därför att vi inte har en organisation vars linje vi måste föra.

Den diskussion vi ska föra måste vara en diskussion som syftar till handling. Den måste leda till en politisk praktik för att vara meningsfull, en praktik som kan prövas mot verkligheten och leda till fördjupad kunskap. Eftersom allt det vi tjatat om kapitalismens kris eller dylikt, nu är uppenbart för alla som vill se, slår vi in öppna dörrar om vi fortsätter att bara prata om det. Vad som behövs är inte bara en konkret diskussion om hur det socialistiska samhället kan se ut, utan också om hur man uppnår det och vilka strömningar idag som kan utvecklas i den riktning vi önskar.

Det behövs realistiska förslag om hur vi kan flytta fram våra positioner. En politik som är möjligt att förverkliga av alla dessa obundna vänstermänniskor, och som leder till att människor inser att de kan göra något själva, inte bara ställa krav på Ullsten och de andra höjdarna.

De närmaste uppgifterna måste vara att försöka ingripa i den pågående upplösningssprocessen inom vänstern, inklusive resterna av FK. Kan vi få artiklar i *Kommunist* att ligga till grund för träffar och diskussioner mellan folk med hjärtat till vänster är mycket vunnet. Trots våra drömmar om en bred politisk rörelse, tänker vi inte starta Partiet med stort P. Vi vill bl.a. söka anknytning till de diskussionsgrupper över organisationsgränserna som finns i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle. Utifrån artiklar som publiceras och som ett led i arbetet med kommande artiklar, vill vi anordna debatter och seminarier, bl.a. planerar vi att hålla ett sommarläger.

Kommunist bör hålla en viss teoretisk nivå, utan att för den skull bli lika svårtillgänglig som t.ex. *Zenit* kan vara. Det innebär att den kan innehålla ganska rejäla omgångar av ett problemområde. Den ska också kunna ge plats för kommentarer till vissa dagsfrågor, som fredsmarschen i förra numret t.ex.

Förutom vad som sagts ovan vill vi prioritera följande:

- Analyser av kapitalets kris och möjliga utvägar.
- Analyser av SAP:s politiska klasskaraktär och framtidssyn.
- Redovisning och rapporter från alternativrörelsen och Sozialistisches Büro i Västtyskland, VS i Danmark, SV/SU i Norge, labourvänstern och de franska socialisterna.
- En socialism-demokratidiskussion som är positivt framåtbörande (Med diskussion om arbetardemokrati kontra politisk demokratisering överhuvudtaget, leninism kontra syndikalism och socialdemokrati, plan kontra marknad osv.).
- Vardagen och utopierna — om mänskliga behov, kulturell praxis och kommunismen, kort sagt frigörelseperspektivet.
- Fredsrörelsen.

Malmö 1982-01-15